

Algemeen ambtsbericht Ivoorkust

maart 2005

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken
Den Haag
(070) 348 5964

14 april 2005

	Inhoudsopgave	<i>Pagina</i>
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en volk	5
2.1.2	Geschiedenis	6
2.1.3	Staatsinrichting	12
2.2	Politieke ontwikkelingen	13
2.3	Veiligheidssituatie	22
2.3.1	Partijen bij het conflict	22
2.3.2	Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie	29
2.4	Sociaal-economische situatie	37
3	Mensenrechten	38
3.1	Juridische context	38
3.1.1	Verdragen en protocollen	38
3.1.2	Nationale wetgeving	40
3.2	Toezicht	42
3.3	Naleving en schendingen	43
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting	44
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	47
3.3.3	Vrijheid van godsdienst	48
3.3.4	Bewegingsvrijheid	49
3.3.5	Rechtsgang	53
3.3.6	Arrestaties, detenties en verdwijningen	54
3.3.7	Mishandeling en foltering	56
3.3.8	Buitengerechtelijke executies en moorden	57
3.3.9	Doodstraf	58
3.3.10	Internationaal humanitair recht	58
3.4	Positie van specifieke groepen	58
3.4.1	Dienstplichtigen	58
3.4.2	Etnische groepen en minderheden	59
3.4.3	Vrouwen en meisjes	61
3.4.4	Alleenstaande minderjarigen	63
4	Migratie	64
4.1	Migratiestromen	64
4.2	Opvang van ontheemden en terugkerenden	65
4.3	Opvang in de regio	66
4.4	Beleid andere Europese landen	66
4.5	Activiteiten van internationale organisaties	67
5	Samenvatting	68

Literatuurlijst	70
I Kaart van Ivoorkust	76
II Kaart van de “Vertrouwenszone”	77

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Ivoorkust beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Ivoorkust en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Ivoriaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Ivoorkust (laatstelijk 27 april 2004). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van mei 2004 tot en met medio maart 2005.

Dit ambtsbericht is deels gebaseerd op informatie van openbare bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, verschillende niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Ivoorkust en in EU-lidstaten aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag.

In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar dergelijke bronnen zijn vermeld, is de tekst in veel gevallen ook gebaseerd op informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op de recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een overzicht van de recente geschiedenis van Ivoorkust. Ook is een korte passage over geografie en bevolking van Ivoorkust opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Ivoorkust geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Ivoorkust partij is, komen mogelijkheden van toezicht aan de orde. Vervolgens worden de naleving dan wel schendingen van enkele specifieke mensenrechten behandeld. Bovendien wordt in dit hoofdstuk de positie van speciale groepen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden, vluchtelingen, en minderjarigen, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielzoekers uit Ivoorkust en activiteiten van internationale organisaties, waaronder UNHCR, aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

Ivoorkust is gelegen aan de westkust van Afrika en beslaat een gebied ter grootte van ruim 322.000 vierkante kilometer. Het land grenst in het westen aan Liberia, in het noorden aan Guinee, Mali en Burkina Faso, in het oosten aan Ghana en in het zuiden aan de Atlantische Oceaan.¹ De politieke en administratieve hoofdstad is sinds 1983 Yamoussoukro. De meeste overheidsinstellingen bevinden zich echter nog steeds in de vroegere hoofdstad Abidjan, het economische centrum van het land. Een kaart van Ivoorkust is toegevoegd als bijlage.

Bevolking

Ivoorkust telt bijna zeventien miljoen inwoners², inclusief ruim vijf miljoen niet-Ivorianen. Het land telt meer dan zestig Ivoriaanse etnische groepen, die onderverdeeld kunnen worden in vijf hoofdgroepen: de Akan (42% van de bevolking), de noordelijke Mande (17%), de zuidelijke Mande (10%), de Krou (11%) en de Voltaic (circa 18 %).³

De meeste van de vijf miljoen niet-Ivorianen zijn afkomstig uit buurland Burkina Faso (circa 2,5 miljoen), de overige Afrikaanse buitenlanders komen uit Mali, Guinee, Ghana en Liberia.⁴ Veel van deze niet-Ivorianen zijn in Ivoorkust geboren en wonen hun hele leven al in het land. Daarnaast wonen in Ivoorkust een half miljoen andere vreemdelingen waaronder Fransen (na de gewelddadigheden van november 2004 nog ongeveer 7000, van wie vele ook over een Ivoriaans paspoort beschikken) en Libanezen (ongeveer 100.000).

Bijna 40 procent van de bevolking van Ivoorkust is moslim. Hierbij geldt dat van de Ivoriaanse burgers ongeveer 27 procent moslim is, en van de niet-Ivoriaanse bevolking 70 procent. Het merendeel van de moslims woont in de noordelijke helft van Ivoorkust. Het christelijke deel van de bevolking, tussen de 20 en 30 procent, leeft voornamelijk in de overige delen van het land. Ongeveer 12 procent van de

---

¹ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook - Côte d'Ivoire*, augustus 2003

² World Bank, *World Development Report 2004*, p. 252

³ Library of Congress, *Country Studies - Ivory Coast*. Zie voor uitgebreidere informatie over de etnische samenstelling van de Ivoriaanse bevolking het algemeen ambtsbericht van april 2004. Informatie over de positie van de verschillende etnische groepen is opgenomen in paragraaf 3.4.2

⁴ United States Department of State, *Country reports on human rights practices- Côte d'Ivoire*, 26 februari 2005

bevolking belijdt traditionele inheemse godsdiensten en ruim 15 procent behoort tot geen enkele geloofsgemeenschap.⁵

Talen

De officiële taal van Ivoorkust is het Frans. Het onderwijs wordt gegeven in het Frans, in alle onderwijsinstellingen en op alle niveaus. Degenen met enig niveau van onderwijs spreken derhalve (een zekere mate van) Frans. In de huidige situatie gaat echter slechts 44% van de kinderen naar school. Ivorianen spreken als moedertaal de taal van de eigen etnische groep. Ivoorkust kent ruim zeventig inheemse Afrikaanse talen.⁶ Daarnaast gebruikt 70 à 80 procent van de bevolking, vooral op het platteland, het Dioula, ook wel *Dioula véhiculaire* genoemd, als handelstaal voor communicatie met mensen die een andere moedertaal spreken.⁷ In veel mindere mate wordt ook het Baoulé gesproken met sprekers van een andere moedertaal.

2.1.2 Geschiedenis

Voor een weergave van de geschiedenis van Ivoorkust tot oktober 2003 wordt verwezen naar eerdere ambtsberichten.⁸

Ivoorkust, een voormalige Franse kolonie, werd in 1960 onafhankelijk en ontwikkelde zich tot een stabiele en relatief welvarende staat, die een grote aantrekkingskracht uitoefende op Afrikaanse gastarbeiders. Deze overwegend islamitische migranten vormden gaandeweg een grotere druk op de bestaansbronnen van de kuststrook, waar de bevolking merendeels christelijk was. De elite van deze zuidelijk Ivoriaanse bevolking had traditioneel de politieke macht in het land in handen. Toen aan de gunstige economische ontwikkeling van Ivoorkust een einde kwam, kwam vanaf begin jaren negentig de problematiek van migratie en etnisch-culturele-religieuze tegenstellingen steeds sterker aan de oppervlakte.

Eind jaren negentig culmineerden de spanningen in gewapende strijd en er ontstond een tweedeling in het land. Deze tweedeling kent verschillende componenten, die veelal met elkaar samenvallen en die door sommige politici en andere vooraanstaande personen worden gecultiveerd en uitgebuit voor hun persoonlijke (economische of machts-) doeleinden⁹:

⁵ U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2004 – Côte d'Ivoire, 15 september 2004

⁶ Ethnologue.com

⁷ K. Green, *Dyula*, in: *Muslim Peoples. A World Ethnographic Survey*, (R.V. Weekes ed.), 1984, p. 245

⁸ Zie de algemene ambtsberichten Ivoorkust van februari 2003, september 2003 en april 2004

⁹ International Crisis Group (ICG), Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

- Etniciteit: noordelijke versus zuidelijke etnische groepen
- Nationaliteit: niet-Ivorianen (met name Afrikaanse buitenlanders) versus Ivorianen
- Politiek: aanhangers van de *Rassemblement des Républicains* (RDR) van (de in 2000 vanwege zijn vermeende niet-Ivorianaanse afkomst gediskwalificeerde presidentskandidaat) Alassane Dramane Ouattara versus aanhangers van andere partijen
- Religie: moslims versus christenen en animisten

Sinds eind 2002 is Ivoorkust *de facto* opgedeeld in twee stukken, van elkaar gescheiden door een bestandslijn. In mei 2003 werd rondom de bestandslijn een zogenoemde ‘Vertrouwenszone’ gecreëerd. De Vertrouwenszone loopt van west (tussen Danané en Toulépleu) naar oost (tussen Bouna en Bondoukou) door het hele land (zie bijlage II). Binnen deze zone bevinden zich als buffer VN-soldaten en Franse troepen van operatie *Licorne* (Eenhoorn), die, op basis van een militair samenwerkingsverband, in 2002 aanvankelijk naar Ivoorkust waren gekomen om president Gbagbo te steunen en de eigen onderdanen te beschermen (zie de kaart in bijlage II). Ook het regeringsleger en de *Forces Nouvelles* dragen bij aan het in stand houden van de zone, maar alleen de Franse troepen en de VN-soldaten mogen er wapens dragen.

Het deel van Ivoorkust ten noorden van de Vertrouwenszone staat onder controle van de *Forces Nouvelles* (FN), het samenwerkingsverband van de rebellenbewegingen *Mouvement patriotique de la Côte d’Ivoire* (MPCI), de *Mouvement populaire ivoirien du Grand-Ouest* (MPIGO) en de *Mouvement pour la justice et la paix* (MJP).¹⁰ Het zuidelijke deel van het land is in handen van een regering van Nationale Verzoening, waarin ministers van alle partijen zitting hebben, inclusief de rebellenbewegingen. De regering staat onder leiding van president Laurent Gbagbo, voorman van het *Front Populaire Ivoirien* (FPI).

In het jaar voorafgaand aan de verslagperiode (lopend van mei 2004 tot en met medio maart 2005) was er van nationale verzoening echter weinig sprake en werd nauwelijks vooruitgang geboekt met de implementatie van het vredesakkoord dat in januari 2003 in het Franse Linas-Marcoussis was gesloten. De kring rondom president Gbagbo doet het betreffende akkoord doorgaans af als een Frans dictaat.

In weerwil van de afspraken van Linas-Marcoussis was in de periode tot maart 2004 geen sprake van structurele regeringsdeelname van alle partijen, inclusief de rebellenbewegingen. Van september 2003 tot begin januari 2004 schortten de *Forces Nouvelles* hun deelname in de regering op en kondigden ze aan dat zij zich niet zouden ontpoppen. De FN waren ontevreden over het in hun ogen lage

¹⁰

IRIN, Rebels travel to regional capitals to gain support, 18 februari 2003

tempo waarmee president Gbagbo en zijn FPI het vredesakkoord van Linas-Marcoussis implementeerden. In januari 2004 keerden de *Forces Nouvelles* terug in de regering, nadat op een aantal geschilpunten onder zware internationale druk vooruitgang was geboekt.

Niettemin was er nog steeds sprake van onenigheid tussen de regering en de *Forces Nouvelles*. Zo kondigde president Gbagbo aan de wijzigingen van de Nationaliteitswet, de Landwetgeving en de Grondwet (die alle drie de positie van immigranten in Ivoorkust zouden verbeteren) aan een nationaal referendum te willen onderwerpen, hoewel dit juridisch slechts vereist zou zijn voor de wijziging van de Grondwet.¹¹ Zowel de Verenigde Naties als Guillaume Soro, leider van de *Forces Nouvelles* en minister voor Communicatie, maakten bezwaar tegen deze aankondiging.¹²

In maart 2004 schortte de politieke partij *Parti démocratique de Côte d'Ivoire* (PDCI) haar deelname aan de bijeenkomsten van de ministerraad voor onbepaalde tijd op, omdat de PDCI-ministers in het kabinet systematisch zouden worden tegengewerkt door president Gbagbo, met name bij het benoemen van hun naaste medewerkers en hoge ambtenaren¹³. De opschorting van regeringsdeelname van de PDCI werd door bijna alle overige oppositiepartijen ondersteund.¹⁴ In de daaropvolgende dagen beschuldigde de regeringspartij FPI de PDCI van het voorbereiden van een staatsgreep, in samenwerking met de *Forces Nouvelles*.

Op 18 maart 2004 begonnen parlementsleden van alle partijen aan een driedaagse ontmoeting in Abidjan, waar zij debatteerden over hervorming van de landeigendom, het nationaliteitsvraagstuk en de eisen voor verkiesbaarheid van de president. In de loop van de dag echter trokken de FPI-leden zich terug uit het overleg, en bleven alleen de oppositiepartijen over.¹⁵

Deze politieke strubbelingen vertaalden zich in, en werden beïnvloed door diverse ontwikkelingen op veiligheidsgebied. Zo was er diverse keren sprake van gewelddadige betogingen door aanhangers van president Gbagbo. Deze 'patriottische jongeren' (*Jeunes Patriotes*), die geen officiële band hebben met president Gbagbo maar wel met zijn entourage in contact zouden staan¹⁶, trokken onder aanvoering van hun voorman Charles Blé Goudé in oktober 2003 met

---

¹¹ Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire submitted pursuant to Security Council resolution 1514 (2003) of 13 November 2003, S/2004/3, 6 januari 2004

¹² IRIN, Soro meets Gbagbo, opposes multiple referendum, 13 januari 2004

¹³ IRIN, PDCI walks out of cabinet, more die in ethnic clashes, 5 maart 2004

¹⁴ IRIN, PDCI's withdrawal supported by other parties, 8 maart 2004

¹⁵ BBC, Ivorian leaders debate civil war, 18 maart 2004

¹⁶ ICG, Africa Report No. 72, Côte d'Ivoire: "The War Is Not Yet Over", 28 november 2003

duizenden naar het *Place de la République* in Abidjan om te protesteren tegen de *Forces Nouvelles* en de voortdurende ‘bezetting’ van het noorden.¹⁷ Een aan de *Jeunes Patriotes* verwante militie, de radicale *Groupement des Patriotes pour la Paix* (GPP), beging gewelddadigheden tegen Franse bedrijven die er regelmatig van beschuldigd waren de *Forces Nouvelles* te steunen.¹⁸ Eind november 2003 hielden Franse soldaten met geweld ongeveer 200 leden van de *Jeunes Patriotes* tegen die, geëscorteerd door soldaten van het regeringsleger (*Forces armées nationales de Côte d’Ivoire; FANCI*), op weg waren naar *Forces Nouvelles*-stad Bouaké.¹⁹ Dezelfde avond verstoorden gewapende militairen rechtstreekse uitzendingen van de staatstelevisie en –radio en eisten zij het vertrek van de Franse vredesmacht en het ontslag van de legerleiding.²⁰ President Gbagbo reageerde met begrip op de frustraties van het leger, maar zei dat hij er niet aan dacht om de Franse vredesmacht de deur te wijzen.²¹ Frankrijk verklaarde dat zijn troepen in ieder geval tot de verkiezingen in oktober 2005 in het land zouden blijven om toe te zien op de naleving van het staakt-het-vuren en om het goede verloop van de verkiezingen te garanderen.

In de eerste dagen van december 2003 demonstreerden de *Jeunes Patriotes*, ondanks een officieel demonstratieverbod, opnieuw tegen de aanwezigheid van het Franse leger in Ivoorkust.²² De Ivoriaanse ordediensten grepen bij deze - en latere - demonstraties tegen de Fransen pas na enkele dagen in. Op 5 december 2003 trokken zowel de *Forces Nouvelles* als het regeringsleger zich terug van posities die zij aan weerszijden vlakbij de bestandslijn hadden ingenomen.²³ Enkele dagen later werden aanvallen van onbekenden op een legerbarak en naar verluidt op het tv-station in Abidjan afgeslagen, waarbij enkele doden vielen.²⁴

Op 27 februari 2004 nam de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, onder Hoofdstuk VII van het Handvest, resolutie 1528 (2004) aan. Hiermee werd ONUCI (*Opération des Nations Unies en Côte d’Ivoire*) opgericht, dat zou bestaan uit 6.240 blauwhelmen, waarvan 200 militaire waarnemers, 120 stafofficieren en

---

¹⁷ IRIN, Thousands protest on the streets of Abidjan, 2 oktober 2003
¹⁸ IRIN, Pro-government militias protest against French companies, 10 oktober 2003
¹⁹ IRIN, Pro-Gbagbo youths demonstrate outside French base, 1 december 2003 en NRC Handelsblad, Protesten in Ivoorkust tegen aanwezigheid van Fransen, 2 december 2003.
²⁰ ANP, Leger Ivoorkust eist vertrek leiding, 30 november 2003
²¹ NRC Handelsblad, Protesten in Ivoorkust, 2 december 2003
²² Ibidem
²³ IRIN, First steps taken towards lowering military tension, 5 december 2003.
²⁴ De lezingen van de precieze gebeurtenissen bij het tv-station lopen sterk uiteen; van een oppositionele aanval tot een breder geaccepteerde theorie van een gecamoufleerde interne afrekening binnen het leger. NRC Handelsblad, ‘Ninja’s’ gedood in Ivoorkust, 12 december 2003; BBC, Disarmament begins in Ivory Coast, 13 december 2003; IRIN, 12 killed in gun battles with soldiers in Abidjan, 12 december 2003 en Jeune Afrique/L’intelligent, pp. 28-29, 21 december 2003

maximaal 350 (civiele) politieagenten. De taken van ONUCI zijn het bewaken van het staakt-het-vuren, het faciliteren van de ontwapening, bescherming van VN-personeel en het verlenen van hulp bij de voorbereiding van de presidentiële verkiezingen. De resolutie legt ook de verhouding tussen ONUCI en operatie Licorne vast (zie ook paragraaf 2.3.1). ONUCI werd per 4 april 2004 actief.²⁵

In maart 2004 vonden echter opnieuw grote ongeregelheden plaats. Op 9 maart 2004 bestormden honderden *Jeunes Patriotes* het Paleis van Justitie in Abidjan, omdat een aantal pas benoemde rechters te dicht bij de oppositiepartijen zou staan.²⁶ Ook belaagden enkele *Jeunes Patriotes* het "Hotel du Golf" in Abidjan, dat het hoofdkwartier vormt van de ministers van de *Forces Nouvelles*.²⁷

Als antwoord kondigden de oppositiepartijen een grote demonstratie aan voor 25 maart 2004 om te protesteren tegen de straffeloosheid van de *Jeunes Patriotes* en de onwilligheid van president Gbagbo bij de uitvoering van het akkoord van Linas-Marcoussis. Gbagbo besloot hierop alle demonstraties tot 30 april 2004 te verbieden. Ook nam hij uit angst voor een staatsgreep diverse maatregelen, zoals het opwerpen van wegversperringen, om de beveiliging van Abidjan te vergroten.²⁸

Vervolgens trokken op 24 maart 2004, aan de vooravond van de geplande demonstratie, soldaten van straat tot straat in de armere buurten van Abidjan om huiszoekingen te doen en aanhoudingen te verrichten. Daarop, en onder internationale druk, besloten de oppositiepartijen de demonstratie af te blazen. Op 25 maart 2004 bleek bovendien dat Abidjan door veiligheidstroepen dusdanig was afgesloten dat demonstranten zich niet vanuit hun wijken naar het voorziene demonstratiepunt konden begeven.

In de ochtend van donderdag 25 maart ("Zwarte Donderdag") openden het leger en de gendarmerie in verschillende volkswijken van Abidjan het vuur op de daar verzamelde, in meerderheid ongewapende, demonstranten en willekeurige burgers.²⁹ De *Jeunes Patriotes* hielpen de ordediensten hierbij. Zij trokken op 25 en 26 maart zwaaiend met knuppels door de volkswijken waar voornamelijk noorderlingen en immigranten wonen, om de ordediensten de huizen te wijzen waar vermeende sympathisanten van de oppositie zouden wonen. Ook de GPP

²⁵ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1528, 27 februari 2004

²⁶ Associated Press (AP), Ivory Coast militants storm Justice Ministry to protest appointment of judges, 9 maart 2004

²⁷ OCHA, Crisis in Côte d'Ivoire Situation Report No. 23, 1 – 15 maart 2004

²⁸ AP, Ivory Coast president bans demonstrations, tightens security ahead of U.N. peacekeepers arrival, 12 maart 2004; Trouw, 25 maart 2004 en AP, Ivory Coast authorities step up security amid fears of rebel attack, 22 maart 2004

²⁹ Human Rights Watch (HRW), Côte d'Ivoire, Human rights violations in Abidjan during an opposition demonstration – march 2004, oktober 2004

zouden weer actief zijn geweest, en ook in de weken volgend op "Zwarte Donderdag" vonden nog intimidaties plaats.³⁰ De VN schat het aantal doden dat op 25 maart 2004 is gevallen op ten minste 120.³¹

Nog in de avond van 25 maart verklaarden RDR en de *Forces Nouvelles* dat zij, in navolging van de PDCI, hun regeringsdeelname opschortten. *Forces Nouvelles*-leider Soro voegde daaraan toe dat ook het bestaande overleg tussen militairen van beide kampen over ontwapening voorlopig werd opgeschort.³² De vier oppositiepartijen (RDR, PDCI, de *Union pour la Démocratie et la Paix à la Côte d'Ivoire* – UDPCI- en de *Parti Ivoirien des Travailleurs* – PIT) en de *Forces Nouvelles* maakten op 31 maart 2004 bekend alleen weer aan de regering te zullen deelnemen, als president Gbagbo aan vier eisen zou voldoen: erkenning van hun grondwettelijk recht om te demonstreren, afschaffing van het demonstratieverbod, het geven van veiligheidsgaranties voor de politici en de bevolking, en het instellen van een onderzoek naar de gebeurtenissen van 25 maart 2004 alsmede vervolging van de schuldigen.³³

Op 24 april 2004 organiseerde de oppositie een bijeenkomst in een stadion om de slachtoffers van de gebeurtenissen van 25 maart te herdenken. Een dag later vond een bijeenkomst van de *Jeunes Patriotes* plaats. ONUCI was bij beide bijeenkomsten aanwezig om de orde te handhaven. Beide bijeenkomsten verliepen rustig.³⁴

De internationale gemeenschap oefende steeds grote druk uit op de partijen in het Ivoiriaanse conflict om zich te houden aan de afspraken van Linas-Marcoussis. Zo organiseerden de presidenten Kufuor (Ghana) en Obasanjo (Nigeria) in november 2003 te Accra een minitop van West-Afrikaanse staatshoofden, president Gbagbo en minister-president Diarra ("Accra III").³⁵ Ook de regionale organisatie ECOWAS (*Economic Community of West African States*³⁶), sinds 2002 met de

³⁰ OCHA, Crisis in Côte d'Ivoire Situation Report No. 25, 1-14 april 2004.

³¹ First report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/443, 2 juni 2004

³² IRIN, Army mobilised as tensions rise ahead of demo, 24 maart 2004; IRIN, Opposition will march amid rising tension, 25 maart 2004; IRIN, Violence flares up as protest goes on, 25 maart 2004; IRIN, Opposition parties suspend role in government, 26 maart 2004; ANP, Ruzie over dodental demonstratie Ivoorkust, 29 maart 2004; NRC Handelsblad, Gbagbo bevestigt alleenheerschappij, 30 maart 2004.

³³ Vredes- en Veiligheidsraad van de Afrikaanse Unie, Report of the Chairperson of the Commission on the Situation in Côte d'Ivoire, PSC/PR/3 (V), 13 april 2004

³⁴ IRIN, UN troops will help provide security at opposition rally, 22 april 2004; AP, 24 april 2004; IRIN, No sign of break to political impasse, 26 april 2004.

³⁵ IRIN, No sign of breakthrough at West African summit, 11 november 2003.

³⁶ In het Frans aangeduid als *Communauté économique des Etats de l'Afrique de l'Ouest*, CEDEAO

vredeasmacht *Mission de CEDEAO En Côte d'Ivoire* (MICECI) in Ivoorkust aanwezig, zette zich in voor naleving van Linas-Marcoussis.³⁷ Daarnaast betoonden Frankrijk, de Europese Unie en de Verenigde Naties zich sterk betrokken bij de situatie in Ivoorkust.³⁸

2.1.3 Staatsinrichting

Ivoorkust is een constitutionele republiek. De Ivoriaanse grondwet werd laatstelijk in 2000 gewijzigd. Het vredesakkoord van Linas-Marcoussis³⁹ heeft een aantal gevolgen gehad voor het staatsbestel.

Zo voorziet het in januari 2003 gesloten akkoord in de instelling van een nieuwe Regering van Nationale Verzoening, geleid door een minister-president die na consultatie van alle partijen door de president is benoemd en in delegatie van een substantieel deel van de macht van de president aan de minister-president. De grondwet van 2000 voorziet reeds in de mogelijkheid dat de president een deel van zijn bevoegdheden overdraagt aan de minister-president.⁴⁰

Ivoorkust is opgedeeld in 19 regio's en 58 departementen, geleid door prefecten die door de nationale regering worden benoemd. De 196 gemeentes worden geleid door gekozen burgemeesters, afgezien van Abidjan, dat tien burgemeesters telt.⁴¹

Uitvoerende macht

De uitvoerende macht ligt exclusief in de handen van de president.⁴² Het staatshoofd wordt rechtstreeks door de bevolking gekozen voor een termijn van vijf jaar en is eenmaal herkiesbaar. Hij benoemt de minister-president (regeringsleider) en, op voordracht van de minister-president, de overige leden van het kabinet. De president is opperbevelhebber der strijdkrachten en zit de ministerraad voor.

Wetgevende macht

De wetgevende macht is in handen van het parlement, dat uit één Kamer bestaat en elke vijf jaar direct wordt gekozen door de bevolking. De Nationale Vergadering

³⁷ Second report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire, S/2003/1069, 4 november 2003

³⁸ IRIN, Gbagbo-De Villepin to talk peace in Gabon, 21 november 2003; IRIN, Prodi withholds cash, says time is running out, 13 november 2003 en Press statement by Security Council President on Côte d'Ivoire, SC/7886 AFR/719, 3 oktober 2003

³⁹ De tekst van het akkoord is weergegeven in het document van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, Letter dated 27 January 2003 from the Permanent Representative of France to the United Nations addressed to the President of the Security Council, S/2003/99

⁴⁰ Artikel 53, grondwet van de Republiek Ivoorkust, wet nr. 2000-513 van 1 augustus 2000

⁴¹ US State Department, Background note: Côte d'Ivoire, januari 2005

⁴² Artikel 41, grondwet van de Republiek Ivoorkust, wet nr. 2000-513 van 1 augustus 2000.

(*Assemblée nationale*) telt 225 leden. De laatste verkiezingen waren in 2000, de eerstvolgende zijn vooralsnog voorzien voor oktober 2005.

Rechterlijke macht

Het juridische systeem is gebaseerd op het Franse recht en op gewoonterecht. Het Constitutioneel Gerechtshof is de hoogste rechterlijke macht. Het gerechtelijk apparaat bestaat verder uit het Hooggerechtshof, het Hof van Beroep en rechtbanken. In augustus 2003 nam de nieuw opgerichte Constitutionele Raad de taken over van de Constitutionele Kamer van het Hooggerechtshof, waar het gaat om het bepalen van de geschiktheid van presidentskandidaten. De Constitutionele Raad is ook verantwoordelijk voor het bekendmaken van de definitieve verkiezingsuitslag, voor de opzet en uitwerking van referenda en voor het toetsen van wetgeving aan de grondwet.⁴³ President Gbagbo benoemde zeven felle tegenstanders van het akkoord van Linas-Marcoussis tot leden van deze Raad. Niet bekend is wat de verhouding is tussen de Constitutionele Raad en het Constitutioneel Gerechtshof.

Op het platteland worden huiselijke conflicten en onenigheid over landbezit opgelost onder het gewoonterecht. De grondwet voorziet in de instelling van een Grootbemiddelaar, die een brug vormt tussen het moderne en gewoonterecht.⁴⁴

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht. Dit werd nog eens bevestigd door alle ondertekenaars van het akkoord van Linas-Marcoussis. In de praktijk blijkt echter dat de rechterlijke macht onderhevig is aan invloeden vanuit de uitvoerende macht en het leger (zie verder paragraaf 3.3.5).

2.2 Politieke ontwikkelingen

De politieke situatie in Ivoorkust stond gedurende de verslagperiode, die loopt van mei 2004 tot en met medio maart 2005, in het teken van de haperende en stagnerende implementatie van het vredesakkoord van Linas-Marcoussis en van diverse pogingen van internationale bemiddeling. Er was sprake van oplaaient geweld en van vreemdelingenhaat jegens zowel (nazaten van) Afrikaanse immigranten uit de buurlanden als Franse en andere westerse buitenlanders.

Zoals in paragraaf 2.1.2 (Geschiedenis) reeds naar voren kwam, hadden de oppositiepartijen in maart 2004 hun deelname aan de regering opgeschort.⁴⁵ Na de demonstraties van eind maart 2004 kondigden de *Forces Nouvelles* aan niet over te gaan tot ontwapening en niet terug te keren in de regering, zolang president

---

⁴³ US State Department, Background note: Côte d'Ivoire, januari 2005

⁴⁴ US Department of state, Country reports 2004 – Côte d'Ivoire, 28 februari 2005

⁴⁵ [S/2004/443](#)

Gbagbo aan de macht is. Een zevental oppositiepartijen⁴⁶, verenigd in de 'Coalition des Marcoussistes' (coalitie van Marcoussisten, genoemd naar het vredesakkoord van januari 2003) was echter wél bereid met Gbagbo te onderhandelen, indien deze aan een aantal voorwaarden zou voldoen, waaronder het recht te demonstreren en het instellen van een internationale Onafhankelijke Onderzoekscommissie om onderzoek te doen naar mensenrechtenschendingen rondom de gebeurtenissen in Abidjan op 25 en 26 maart 2004.⁴⁷

Begin mei 2004 leek aan deze voorwaarden te worden voldaan, maar aan de toenadering tussen beide kampen kwam kort daarna een einde. Ongeveer duizend aanhangers van president Gbagbo demonstreerden in Abidjan tegen het rapport van de Onafhankelijke Onderzoekscommissie van de VN over de gewelddadigheden rondom de geplande demonstratie van 25 maart 2004.⁴⁸ Op 18 mei 2004 verving president Gbagbo drie van de oppositieministers die de kabinetsbijeenkomsten sinds maart hadden geboycot door leden van zijn eigen FPI. Gbagbo gaf aan dat hij premier Diarra een lijstje had gegeven van ministers die hij niet meer in de regering wilde zien. Daarop trokken de *Forces Nouvelles* al hun vertegenwoordigers in Abidjan terug naar Bouaké en wilde premier Diarra, die de president al maanden nauwelijks sprak, zijn ontslag indienen, hetgeen hij uiteindelijk niet heeft gedaan.⁴⁹

Intussen nam de vreemdelingenhaat jegens Fransen grotere vormen aan. In mei 2004 bedreigden *Jeunes Patriotes* Franse kinderen die op weg waren naar school. In een ander incident drongen militieleden een Franse school binnen, waar ze twee scholieren en een medewerker aanvielen. Begin juni 2004 vielen gewapende mannen het dorp Gohitafla in regeringsgebied aan. FANCI- en *Licorne*-soldaten wisten de aanval af te slaan, waarbij vijftien doden vielen onder de aanvallers en vijf onder de FANCI-soldaten. *Jeunes Patriotes* beschuldigden Frankrijk ervan ofwel het brein te zijn achter de aanval op Gohitafla, dan wel te weinig te hebben gedaan om de burgers daar te beschermen. *Jeunes Patriotes* gooiden stenen naar de Franse ambassade en gingen over tot bedreiging van blanken en vernieling van hun auto's in de *Plateau*-wijk in Abidjan. In de Ivoiriaanse media werden deze gebeurtenissen beschreven als een 'jacht op blanken'.⁵⁰

---

⁴⁶ PDCI-RDA, RDR, *Union pour la démocratie et pour la paix en Côte d'Ivoire* (UDPCI), *Mouvement des Forces de l'avenir* (MFA), *Mouvement patriotique de Côte d'Ivoire* (MPCI), *Mouvement populaire ivoirien du grand ouest* (MPIGO), *Mouvement pour la justice et la paix* (MJP)

⁴⁷ [S/2004/443](#)

⁴⁸ Ibidem

⁴⁹ [S/2004/443](#)

⁵⁰ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

In *Forces Nouvelles*-gebied laaide in juni 2004 de al langer bestaande verdeeldheid tussen de facties van FN-voorman Guillaume Soro enerzijds en van zijn rivaal Ibrahim Coulibaly (beter bekend als 'IB') anderzijds weer op. Aanhangers van 'IB' zouden tijdens een bezoek van Soro aan Korhogo een aanslag op zijn leven hebben geprobeerd te plegen. Soro-sympathisanten wisten de aanval echter snel af te slaan. Volgens Soro's aanhangers vielen daarbij 22 doden; getuigenverklaringen en de vondst van massagraven (zie het hoofdstuk 'Mensenrechten') wijzen er echter op dat het om tenminste 99 doden ging.⁵¹

Tussen maart en juli 2004 werden verschillende pogingen gedaan het vredesproces tussen *Forces Nouvelles* en de regering weer vlot te trekken. Zowel ECOWAS als de VN-Veiligheidsraad, die eind juni 2004 een bezoek bracht aan Ivoorkust, oefende druk uit op de Ivoriaanse partijen om de impasse te doorbreken.⁵²

Eind juli 2004 volgde een eerste stap, toen het parlement unaniem de lang verwachte wijzigingen van de Landwetgeving aannam.⁵³ Vervolgens begon op 30 juli 2004 een tweedaagse top in Accra (Ghana) om het haperende vredesproces op basis van het akkoord van Linas-Marcoussis nieuw leven in te blazen. Bij deze top waren de Secretaris-Generaal van de VN en twaalf Afrikaanse staatshoofden aanwezig. De top -genaamd Accra III- resulteerde in een nieuw akkoord tussen de Ivoriaanse regering en de *Forces Nouvelles*. Daarin legden ze de volgende afspraken vast:

1. Spoedige hervatting van de kabinetsvergaderingen van de regering van Nationale Verzoening;
2. Terugkeer van de drie oppositie-ministers die in maart 2004 waren ontslagen;
3. Aanpassing van artikel 35 uit de grondwet voor eind augustus 2004, zodat ook Ivorianen met een buitenlandse ouder zich kandidaat zouden kunnen stellen voor de presidentsverkiezingen in oktober 2005;
4. Overdracht van bevoegdheden van de president aan de premier;
5. Ontwapening van alle paramilitaire groeperingen en milities vanaf 15 oktober 2004;
6. Volledige medewerking aan de internationale Onafhankelijke Onderzoekscommissie naar mensenrechtenschendingen en de spoedige oprichting van de Nationale Mensenrechtencommissie.⁵⁴

Na het Accra III-akkoord, dat het 'Franse' akkoord van Linas-Marcoussis nieuwe, 'Afrikaanse' legitimiteit moest geven, keerden de drie ontslagen ministers in augustus 2004 weer in hun ambt terug. Een kabinetsvergadering, de eerste sinds

---

⁵¹ AP, Survivors tell of mass killings in rebel Ivory Coast, 7 augustus 2004

⁵² Second report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/697, 27 augustus 2004

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Accra III Agreement on Côte d'Ivoire, 30 juli 2004 en [S/2004/697](#)

januari 2004, volgde op 9 augustus. Ook droeg Gbagbo taken over aan de minister-president.⁵⁵ Nog in november 2004 gaf deze echter aan nog steeds voortdurend te worden gedwarsboemd door de president en door ministers van FPI-huize.

Vervolgens stakte de vooruitgang in het vredesproces echter opnieuw: het parlement nam weliswaar een wet aan inzake de financiering van politieke partijen, maar de vereiste wijziging van artikel 35 van de grondwet, die de criteria voor kandidaatstelling voor de presidentsverkiezingen zou verruimen, kwam niet van de grond.⁵⁶

Zo raakte het vredesproces al gauw opnieuw in een patstelling. Op 9 oktober 2004 kondigden de *Forces Nouvelles* aan op 15 oktober niet over te gaan tot ontwapening, omdat de onder het Accra III-akkoord overeengekomen wetswijzigingen niet waren doorgevoerd. Daar stelde president Gbagbo tegenover, dat hij de wijziging van artikel 35 van de grondwet juist niet eerder aan het parlement zou voorleggen, dan dat de *Forces Nouvelles* een begin zouden maken met het ontwapeningsproces. Gbagbo gaf daarbij aan dat volgens diezelfde grondwet geen grondwetswijziging mag worden doorgevoerd als de territoriale integriteit van de staat wordt bedreigd.⁵⁷

Zowel de VN, staatshoofden uit de buurlanden als ECOWAS trachtten wederom het vredesproces vlot te trekken.⁵⁸

Op 26 oktober 2004 beweerden de *Forces Nouvelles* een vrachtwagen vol wapens te hebben ontdekt, die op weg was naar Bouaké. Daarop riepen de *Forces Nouvelles* in het gebied onder hun controle de noodtoestand uit, kondigden ze een avondklok af en zegden ze alle medewerking aan het ontwapeningsproces op. Ook kondigden de *Forces Nouvelles* aan alle voertuigen die zich in *Forces Nouvelles*-gebied begaven te doorzoeken, ook die van de VN en hulporganisaties. De ministers van de *Forces Nouvelles* schortten hun deelname aan de Regering van Nationale Verzoening opnieuw op. FN-Secretaris-Generaal Soro beschuldigde president Gbagbo ervan zich voor te bereiden op een hervatting van de gewapende strijd.⁵⁹

Op 4 november 2004 raakten de ontwikkelingen in een stroomversnelling. Het Ivoiriaanse leger voerde luchtaanvallen uit op de *Forces Nouvelles* in Bouaké en

---

⁵⁵ [S/2004/697](#)

⁵⁶ Third progress report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/962, 9 december 2004

⁵⁷ Ibidem

⁵⁸ Ibidem

⁵⁹ Ibidem

Korhogo en stationeerde troepen in de door internationale troepen beveiligde Vertrouwenszone. Bij de aanvallen vielen enkele doden en gewonden. Burgers zochten hun toevlucht tot het ONUCI-hoofdkwartier in Bouaké. In Bouaké en enkele andere noordelijke steden werden water en elektriciteit afgesloten.⁶⁰

In Abidjan omsingelden *Jeunes Patriotes*, van wie sommigen gewapend waren, het Golf-hotel waar ministers van de *Forces Nouvelles* verbleven. ONUCI en Licorne traden hard op om het hotel te beveiligen. Soldaten van het nationale leger namen het kantoor van premier Diarra in en zetten zijn medewerkers buiten de deur. Ook de kantoren van drie grote kranten werden aangevallen, evenals de gebouwen van de Nationale Commissie voor Ontwapening, Demobilisatie en Reïntegratie en van de politieke partijen RDR en PDCI-RDA.⁶¹

Ook de volgende dag voerde de FANCI luchtaanvallen uit in *Forces Nouvelles*-gebied, waarbij naast enkele strijders volgens de FN ook tachtig burgers om het leven kwamen.⁶² Op 6 november 2004 slaagden FANCI-troepen erin de door ONUCI beveiligde Vertrouwenszone over te steken en een grondaanval uit te voeren op de *Forces Nouvelles* in en om Bouaké. Diezelfde dag beschoot de FANCI Bouaké, Bongora en Brobo vanuit de lucht. In Bouaké werd een basis van Licorne onder vuur genomen, waarbij negen Franse soldaten en een Amerikaanse burger om het leven kwamen. Licorne reageerde door alle vliegtuigen en helikopters van FANCI te vernietigen en het vliegveld van Abidjan in te nemen.⁶³

Daarop beschuldigden de Ivoriaanse autoriteiten Licorne van het schenden van de Ivoriaanse soevereiniteit en van het gebruik van disproportioneel geweld, terwijl de luchtaanval op de Licorne-basis in Bouaké op een 'vergissing' zou berusten.⁶⁴

Op radio en televisie riepen aanhangers van president Gbagbo op tot haat en geweld jegens de Franse troepen en jegens Franse burgers. In de nacht van 6 op 7 november 2004 voerden duizenden *Jeunes Patriotes* in Abidjan en in mindere mate Yamoussoukro en San-Pédro aanvallen uit op woonhuizen, bedrijven en scholen van buitenlanders, met name van Fransen. Ook aanhangers van de politieke oppositie werden door de *Jeunes Patriotes* aangevallen.⁶⁵

---

⁶⁰ Third progress report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/962, 9 december 2004

⁶¹ Ibidem

⁶² US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

⁶³ [S/2004/962](#)

⁶⁴ Ibidem

⁶⁵ Ibidem

De Afrikaanse Unie (AU) en ECOWAS maanden de strijdende partijen in Ivoorkust tot kalmte. De aanvallen van de *Jeunes Patriotes* op buitenlandse burgers in Abidjan hielden echter aan.⁶⁶

Op 7 november werden VN-militairen beschoten door strijders van de *Forces Nouvelles*, die een aanval uitvoerden op FANCI-troepen nabij Zuenoula.⁶⁷ Licorne doodde twee FANCI-soldaten die met geweld een Licorne-konvooi wilden tegenhouden.⁶⁸

In de avond van 7 november riep president Gbagbo in een verzoenende televisiespeech op tot kalmte. Op 9 november 2004 vond in Abidjan echter een confrontatie plaats tussen *Licorne* en demonstrerende *Jeunes Patriotes* bij hotel 'Ivoire', waarbij talrijke demonstranten werden gedood en verwond.⁶⁹ Op 10 november 2004 begon de grootscheepse repatriëring van buitenlandse burgers, VN-medewerkers en diplomaten. In twee weken tijd verlieten negenduizend vreemdelingen Ivoorkust en werden diverse ambassades - al dan niet tijdelijk-gesloten. Volgens de Ivoriaanse autoriteiten zijn in Abidjan ongeveer 57 personen om het leven gekomen bij de gewelddadigheden begin november 2004. Ook zouden er ongeveer duizend mensen gewond zijn geraakt.⁷⁰ Frankrijk heeft aangegeven dat Licorne-soldaten ongeveer twintig Ivorianen, waaronder burgers, hebben gedood.⁷¹ Zowel de Franse als de Ivoriaanse autoriteiten doen onderzoek naar de exacte gebeurtenissen van begin november 2004.⁷²

Op 13 november 2004 ontsloeg president Gbagbo legerchef Mathias Yehamun Doué en verving hem door Philippe Mangou.⁷³ Mangou staat bekend als vertrouweling van Gbagbo en wordt verantwoordelijk gehouden voor de aanvallen op *Forces Nouvelles*-gebied.⁷⁴ Het huis van Doué werd enige tijd streng bewaakt en Doué is sinds zijn ontslag niet meer in het openbaar gesignaleerd.⁷⁵ Ondanks de verklaring van zijn opvolger Mangou dat Doué met een hoge bloeddruk in het ziekenhuis ligt, houden de geruchten over het lot van de oud-legerchef aan.⁷⁶

---

⁶⁶ [S/2004/962](#)
⁶⁷ Ibidem
⁶⁸ Ibidem
⁶⁹ Ibidem
⁷⁰ Jeune Afrique/L'Intelligent, Que prépare Gbagbo?, 28 november-4 december 2004 en [S/2004/962](#)
⁷¹ AP, France estimates its troops killed around 20 people in Ivory Coast, 30 november 2004
⁷² Jeune Afrique/L'Intelligent, Michèle Alliot-Marie parle, 6-12 februari 2005
⁷³ Jeune Afrique/L'Intelligent, Le mystère Doué, 23-29 januari 2005
⁷⁴ Africa Confidential, Another man with a plan, 3 december 2004
⁷⁵ Ibidem
⁷⁶ IRIN, UN worries about security in Abidjan, calls for militias to be disarmed, 10 februari 2005

De VN-Veiligheidsraad veroordeelde op 15 november 2004 de luchtaanvallen van het Ivoiriaanse leger en riep de regering en de *Forces Nouvelles* op zich te houden aan het staakt-het-vuren van 3 mei 2003. De Veiligheidsraad sprak ook zijn steun uit voor het Franse optreden en stelde naar aanleiding van de gebeurtenissen van begin november voor de duur van dertien maanden een wapenembargo in tegen Ivoorkust. Tegelijkertijd werd met ingang van 15 december 2004 voor een jaar een reisverbod afgekondigd voor personen die een bedreiging vormen voor het vredesproces en voor het proces van nationale verzoening. De Veiligheidsraad riep de VN-lidstaten tevens op de financiële tegoeden van deze personen te bevriezen. Een comité van de Veiligheidsraad zal een lijst bijhouden van personen om wie het bij deze maatregelen gaat.⁷⁷ Op 1 februari 2005 riep de VN-Veiligheidsraad zowel de Ivoiriaanse regering als de *Forces Nouvelles* in een resolutie op binnen 45 dagen lijsten op te stellen van de wapens in hun bezit.⁷⁸

De ministers van de *Forces Nouvelles* laten nog steeds verstek gaan bij kabinetsvergaderingen.⁷⁹ President Gbagbo verdeelde op 25 november 2004 de portefeuilles van de FN-ministers over de bewindspersonen die wel aanwezig waren. Intussen had Guillaume Soro president Gbagbo opgeroepen af te treden en had de leider van de PDCI, Henri Konan Bédié, de hervatting van gewelddadigheden door Gbagbo en de FPI veroordeeld.⁸⁰

De al langer omstreden rol van Frankrijk als bemiddelaar was na de gebeurtenissen van begin november 2004 uitgespeeld.⁸¹ Met name de FPI van president Gbagbo is van mening dat Frankrijk de kwade genius is achter de *Forces Nouvelles* en dat Frankrijk de Ivoiriaanse soevereiniteit, in de woorden van FPI-voorzitter Pascal Affi N'Guessan, 'door het slijk haalt'. Frankrijk zou zijn economische belangen in Ivoorkust willen veiligstellen en daarom achter RDR-leider Ouatarra, die in Frankrijk woont, staan.⁸² *Jeunes Patriotes*-leider Blé Goudé heeft opgeroepen tot een 'tweede onafhankelijkheidsoorlog' tegen Frankrijk.⁸³ Een voormalig woordvoerder van president Gbagbo is van mening dat er een 'permanente samenzwering' is van Ouatarra, Frankrijk en Burkina Faso tegen Ivoorkust.⁸⁴ Volgens Gbagbo zelf zijn de buurlanden van Ivoorkust verantwoordelijk voor de destabilisering van zijn land en daarmee voor veel mensenrechtenschendingen. In het geheime VN-rapport dat in december 2004 naar een Franse krant uitlekte zouden Mali en Burkina Faso worden genoemd als

---

⁷⁷ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1572, 15 november 2004
⁷⁸ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1584, 1 februari 2005
⁷⁹ Jeune Afrique/L'Intelligent, Les dessous de Libreville, 16-22 januari 2005
⁸⁰ [S/2004/962](#)
⁸¹ IRIN, Mbeki takes centre-stage in difficult quest for peace, 26 november 2004
⁸² New African, The French connection, december 2004
⁸³ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004
⁸⁴ Ibidem

landen die de FN steun verlenen door trainingsfaciliteiten en uitrustingen te verschaffen. Guinee en Angola zouden de regeringstroepen steunen.⁸⁵ In februari 2005 sprak president Gbagbo de bereidheid uit deel te nemen aan topontmoetingen van Guinee, Sierra Leone en Liberia, verenigd in de Mano-rivier Unie, om te spreken over de ontmanteling van huurlingengroeperingen die volgens hem in de regio actief zijn.⁸⁶

De Afrikaanse Unie, die de aanvallen in november 2004 van president Gbagbo op de *Forces Nouvelles* scherp veroordeelde, nam de eerdere rol van Frankrijk over door op 9 november 2004 de Zuid-Afrikaanse president Mbeki aan te stellen als bemiddelaar in het Ivoiriaanse conflict.⁸⁷ Mbeki heeft sinds november 2004 diverse ontmoetingen gehad met de verschillende partijen bij het conflict, zowel in Noord- en Zuid-Ivoorkust als in het buitenland.⁸⁸ Dit leidde ertoe dat het Ivoiriaanse parlement op 17 december 2004 instemde met de wijziging van artikel 35 van de grondwet.⁸⁹

Mbeki presenteerde de resultaten van zijn inspanningen op een top van staatshoofden en regeringsleiders van de Afrikaanse Unie in Gabon op 10 januari 2005. In een communiqué verklaarde de Afrikaanse Unie tevreden te zijn met de aanname van wetswijzigingen door het Ivoiriaanse parlement en moedigde de AU president Gbagbo aan alles in het werk te stellen de wijziging van grondwetsartikel 35 af te ronden. Daarbij gaf de Afrikaanse Unie aan dat een 'referendum één - maar niet de exclusieve - optie is' die de president ter beschikking staat, mits een dergelijke raadpleging 'in overeenstemming met de geest van de verdragen van Linas-Marcoussis en Accra II is'.⁹⁰

Volgens de *Forces Nouvelles* betekende dit communiqué een terugval ten opzichte van Linas-Marcoussis en Accra III.⁹¹ De Franse president Chirac beklaagde zich over het gebrek aan voortgang dat Mbeki had geboekt en gaf daarbij aan dat Mbeki West-Afrika niet zou begrijpen.⁹² Als signaal van onvrede zegden de FN het eerstvolgende overleg met Mbeki af en gaven de FN-ministers aan zich niet veilig voelen om in het kabinet terug te keren zolang zij door ONUCI- en Licorne-

---

⁸⁵ BBC News, Region blamed for Ivorian horror, 28 december 2004
⁸⁶ UNHCR News Stories, Lubbers ends West African trip in Côte d'Ivoire, 7 februari 2005
⁸⁷ Jeune Afrique/L'Intelligent, Que prépare Gbagbo?, 28 november-4 december 2004 en [S/2004/962](#)
⁸⁸ Jeune Afrique/L'Intelligent, Dans la ville blessée, 12-18 december 2004
⁸⁹ Jeune Afrique/L'Intelligent, Les dessous de Libreville, 16-22 januari 2005
⁹⁰ African Union, Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council, 10 januari 2005
⁹¹ Radio France Internationale (RFI), Ex-rebels criticize AU decision, say not to go to Yamoussoukro, 11 januari 2005
⁹² RFI, France's Chirac doubts Mbeki's efforts to organize Ivorian poll, 2 februari 2005

soldaten worden bewaakt in plaats van door hun eigen bewakers.⁹³ Halverwege februari 2005 verschenen in de media berichten dat president Gbagbo de Marokkaanse koning Mohammed VI had aangezocht Mbeki te vervangen; een bericht dat later weer door Gbagbo werd tegengesproken.⁹⁴ Nadat het Ivoriaanse leger eind februari 2005 een aanval uitvoerde op een *Forces Nouvelles*-basis in de buurt van Duékoué (West-Ivoorkust) verklaarden de *Forces Nouvelles* verder vredesoverleg met president Gbagbo aanvankelijk zinloos, maar later draaiden ze weer bij.⁹⁵ Mbeki en de Ivoriaanse premier Diarra bleven echter optimistisch.⁹⁶

Gezien bovenstaande ontwikkelingen is het niet waarschijnlijk dat de verkiezingen volgens plan in oktober 2005 zullen plaatsvinden. Behalve het gesteggel over grondwetsartikel 35 zorgt ook de samenstelling van de Nationale Kiesraad voor problemen. Volgens het akkoord van Linas-Marcoussis dient de Kiesraad een meer representatieve samenstelling te krijgen, hetgeen onenigheid oplevert over het aantal zetels waarop de *Forces Nouvelles* zou moeten kunnen rekenen.⁹⁷

De *Forces Nouvelles* en de ongewapende politieke oppositie hopen echter dat de verkiezingen volgens plan in oktober 2005 plaatsvinden. Volgens Alassane Ouattara, de leider van de RDR, dient de huidige grondwet, die een obstakel vormt voor verkiezingen, te worden opgeschort, zodat een nieuw gekozen parlement zich er vervolgens over kan buigen.⁹⁸ Ouattara is een alliantie aangegaan met de PDCI van zijn voormalige politieke rivaal Henri Konan Bédié. Volgens Ouattara zullen de RDR en de PDCI een gezamenlijk verkiezingsprogramma opstellen en een gezamenlijke presidentskandidaat kiezen. Ouattara heeft reeds aangegeven graag voor deze positie in aanmerking te komen.⁹⁹ Het gezamenlijke verkiezingsprogramma van RDR en PDCI zal zich richten op het herstel van veiligheid en de nationale cohesie, economisch herstel en werkgelegenheid en een einde aan nepotisme. RDR-voorman Ouattara is geen voorstander van splitsing van Ivoorkust in twee autonome delen.¹⁰⁰ Begin 2005 sprak Ouattara zijn bewondering uit voor de leider van de *Forces Nouvelles*, Guillaume Soro. Hij

⁹³ AFP, New Forces set security conditions for return to government, 2 februari 2005

⁹⁴ Le Patriote, Gbagbo gives up on Mbeki, turns to Moroccan king, 20 februari 2005; Business Day, Mbeki 'snubbed' as Côte d'Ivoire leader turns to Morocco for 'mediation' report, 18 februari 2005; AP, Diplomatic spat flares between Morocco and Ivory Coast over mediation question, 18 februari 2005 en RFI, Côte d'Ivoire: Morocco recalls ambassador over mediation controversy, 18 februari 2005

⁹⁵ De Volkskrant, Opstandelingen Ivoorkust verwerpen vredesoverleg, 1 maart 2005; IRIN, Militia fighters from Loguale attack handed over to Ivorian police, 4 maart 2005 en ANP, Rebellen Ivoorkust verwerpen vredesoverleg, 28 februari 2005

⁹⁶ AP, Mbeki meets with Ivory Coast premier after upsurge in fighting, 4 maart 2005

⁹⁷ [S/2004/443](#) en [S/2004/962](#)

⁹⁸ Jeune Afrique/L'Intelligent, 'Lorsque nous serons au pouvoir...', 9-15 januari 2005

⁹⁹ Ibidem

¹⁰⁰ Ibidem

verklaarde dat de FN en de RDR in het streven naar democratie een gemeenschappelijk doel hebben, dat zij met verschillende middelen trachten te bereiken.¹⁰¹

Vermoedelijk volgt de Zweed Pierre Schori Albert Tévoédjrè op als Speciaal Gezant voor Ivoorkust van de VN-Secretaris-Generaal. Tévoédjrè vertrok op 1 februari 2005 uit Ivoorkust, naar eigen zeggen naar aanleiding van de regeringsaanval op FN-gebied in november 2004.¹⁰²

2.3 Veiligheidssituatie

In deze paragraaf wordt eerst een overzicht gegeven van de partijen die betrokken zijn bij de situatie van 'oorlog noch vrede' in Ivoorkust. Vervolgens wordt ingegaan op de veiligheidssituatie in de verschillende delen van Ivoorkust. Ten slotte wordt informatie verschaft over de voortgang in het ontwapeningsproces.

2.3.1 Partijen bij het conflict

Achtereenvolgens zullen de ordediensten en het regeringsleger, de pro-Gbagbo patriottische jongeren (*Jeunes Patriotes*), de *Forces Nouvelles* en de internationale troepen aan de orde komen.

Ordediensten en regeringsleger

De binnenlandse veiligheid van Ivoorkust is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Nationale Politie en de Gendarmerie. De Nationale Politie valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Veiligheid en heeft ongeveer 12.000 agenten in dienst.¹⁰³ Over de omvang van de Gendarmerie verschillen de meningen: volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken gaat het om ongeveer 20.000 agenten, terwijl de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties uitgaat van een aantal van 8.500.¹⁰⁴

In het noorden van Ivoorkust worden ordehandhaving en politietaken voornamelijk door ongetrainde 'vrijwilligers' waargenomen. Deze vrijwilligers worden geleid door de voormalige leden van de Nationale Politie of Gendarmerie die besloten hebben in het noorden te blijven en zich aan te sluiten bij de *Forces Nouvelles*.¹⁰⁵ Na september 2002 zijn veel politiemensen en gendarmes uit het noorden vertrokken naar het gebied ten zuiden van de Vertrouwenszone. De

¹⁰¹ Jeune Afrique/L'Intelligent, 'Lorsque nous serons au pouvoir...', 9-15 januari 2005

¹⁰² Jeune Afrique/L'Intelligent, Et maintenant?, 23-29 januari 2005 en IRIN, UN names Swedish diplomat as special envoy, 1 maart 2005

¹⁰³ [S/2004/3](#)

¹⁰⁴ US State Department, Background note: Côte d'Ivoire, januari 2005 en [S/2004/3](#)

¹⁰⁵ [S/2004/3](#) en IRIN, Rebels with a cause, but no training, 11 maart 2005

weinig agenten die in het noorden zijn gebleven zijn en weigerden zich bij de *Forces Nouvelles* aan te sluiten werden door de FN gevangengenomen.

Het Ivoriaanse regeringsleger wordt aangeduid met de afkorting FANCI (*Forces armées nationales de Côte d'Ivoire*). Het leger is relatief klein (20.000 man¹⁰⁶), slecht getraind, ongemotiveerd, slecht georganiseerd en intern verdeeld.

In de eerste plaats bestaat er verdeeldheid tussen gewone soldaten en leden van speciale eenheden. Deze laatste, waar onder meer de Presidentiële Garde en de *Brigade Anti-Emeute* (Oproerbrigade) toe behoren, zijn etnisch homogeen (in meerderheid Bété, de bevolkingsgroep van president Gbagbo) en worden verantwoordelijk gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen.¹⁰⁷

In de tweede plaats bestaat er binnen de rest van de FANCI verdeeldheid tussen de oudere en de jongere generatie. De oudere generatie voelt zich veelal verbonden met de staat, terwijl veel leden van de jongere garde tot het leger zijn toegetreten na het uitbreken van de burgeroorlog in 2002 en zich mede laten leiden door anti-FN-gevoelens.¹⁰⁸ Zij zijn vaak heetgebakerd en vechtlustig en opereren soms buiten de commandostructuur. Philippe Mangou, de nieuwe FANCI-chef, wordt tot deze jonge garde gerekend. Het aantreden van deze *hardliner*, ter vervanging van de gematigde legerchef Doué, heeft de onrust binnen het leger dan ook versterkt. Naar verluidt zou Mangou officieren van de Guere-bevolkingsgroep¹⁰⁹ hebben ontslagen, hetgeen de verhoudingen verder op scherp zette.¹¹⁰

Reeds vóór de start van de Ivoriaanse burgeroorlog in september 2002 erkende de regering de problemen rond het functioneren van de geüniformeerde diensten. Ondanks het vrijmaken van extra middelen om de situatie te verbeteren zijn nog altijd geen structurele verbeteringen gerealiseerd.

Het regeringsleger is slechts aanwezig in het gebied ten zuiden van de wapenvrije Vertrouwenszone waar het, met name in het zuidwesten, samenwerkt met de Franse en ONUCI-troepen.

Het leger, inclusief de gendarmerie, is niet volledig onderworpen aan de controle van de Regering van Nationale Verzoening en kreeg in februari 2005 in Abidjan naar verluidt steeds meer trekken van 'slechter gedisciplineerde milities'.¹¹¹

¹⁰⁶ US State Department, Background note: Côte d'Ivoire, januari 2005

¹⁰⁷ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁰⁸ Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, Child Soldier Use 2003, p. 17 en ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁰⁹ De Guere worden ook wel We genoemd. In dit ambtsbericht wordt de term Guere gebruikt.

¹¹⁰ Le Patriote, Paper claims ex-chief of defense staff goes into hiding to save skin, 2 februari 2005; ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004 en US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

¹¹¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

Leden van het leger en de gendarmerie geven zich buiten diensttijd over aan criminele activiteiten. De slecht betaalde, ongedisciplineerde en corrupte ordediensten maken zich in het door de regering gecontroleerde zuiden schuldig aan agressief optreden bij wegversperringen en aan afpersingen, en zijn betrokken bij berovingen in volkswijken in Abidjan. Met name immigranten en blanken moeten het ontgelden bij de wegversperringen waar geld wordt afgetroegd.¹¹²

Het regeringsleger heeft, evenals de overige partijen bij het conflict, gebruik gemaakt van kindsoldaten.¹¹³ UNHCR berichtte tijdens de verslagperiode over de werving van kindsoldaten uit het vluchtelingenkamp in Niela (West-Ivoorkust), in regeringsgebied.¹¹⁴ President Gbagbo heeft in 2003 ontkend dat het leger gebruik zou maken van minderjarigen.¹¹⁵ In november 2004 zouden regeringstroepen in West-Ivoorkust getracht hebben volwassen mannelijke dorpelingen te dwingen tot het leger toe te treden.¹¹⁶

Patriottische jongeren en milities

De niet lang na de poging tot staatsgreep van 19 september 2002 opgerichte organisaties van patriottische jongeren, bestaande uit tienduizenden leden, zijn ook gedurende de verslagperiode actief geweest.¹¹⁷ De leider van de *Jeunes Patriotes*, Charles Blé Goudé, staat in direct contact met de politieke leiders van het FPI, waaronder president Gbagbo.¹¹⁸ Hij geniet de bescherming van een politielijfwacht.¹¹⁹ Veel (actieve) leden van de *Jeunes Patriotes* hebben dezelfde etnische afkomst als president Gbagbo (Bété), en zij worden gezien als een verlenging van de arm van president Gbagbo in de straat.¹²⁰ Op de geheime VN-lijst van personen die verantwoordelijk worden gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen prijkt volgens journalistieke bronnen ook de naam van Charles Blé Goudé, die zich schuldig zou hebben gemaakt aan ontvoeringen, oproepen tot geweld en rassenhaat en het verstoren van de openbare orde.¹²¹

---

¹¹² US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
¹¹³ Report of the Secretary-General on Children and armed conflict, A/58/546-S/2003/1053, 10 november 2003
¹¹⁴ [A/58/546-S/2003/1053](#) en Report of the Secretary-General on Children and armed conflict, S/2005/72, 9 februari 2005
¹¹⁵ VRVN, Report of the Security Council mission to West Africa, 26 June-5 July 2003, S/2003/688, 7 juli 2003
¹¹⁶ AP, UN airlift lands first, desperately needed food for Ivory Coast's refugees, 21 november 2004
¹¹⁷ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004
¹¹⁸ ICG, "The War Is Not Yet Over", 28 november 2003
¹¹⁹ IRIN, Pro-Gbagbo militants threaten fresh march on rebel capital, 3 december 2003
¹²⁰ Economist Intelligence Unit (EIU), Côte d'Ivoire – Country Report December 2003, p. 17
¹²¹ AFP, Côte d'Ivoire 'top' government official rejects UN atrocity accusations, 29 januari 2005

Nog steeds bestaan sterke aanwijzingen dat namens het regeringsleger handwapens werden uitgereikt aan groepen van deze patriottische jongeren. In maart 2004 zouden wapens van het presidentieel paleis zijn overgebracht naar politiebureaus, voor verdere verspreiding onder milities.¹²² Patriottische jongeren ontvangen in de arme buitenwijken van Abidjan een militaire training van het regeringsleger. In de volksmond worden deze paramilitaire jeugdorganisaties vaak aangeduid als ‘milities’. De milities dragen namen als ‘Ninja’s’, ‘Gazellen’ of ‘Panters’.¹²³ De minister voor Binnenlandse Veiligheid gaf in het voorjaar van 2004 toe dat paramilitaire troepen met name de wijken waar immigranten wonen terroriseren.¹²⁴ Tijdens de verslagperiode deed vooral de radicale *Groupement des Patriotes pour la Paix* (GPP) van zich horen, die geleid wordt door Moussa Touré en ook bekend is als het *Front de Libération National*.¹²⁵ De GPP, een aan de *Jeunes Patriotes* verwante militie, is met name actief geweest in de Abidjaanse wijk Adjamé (zie onder ‘Veiligheidssituatie’). Volgens AFP is de GPP een van de best georganiseerde en meest gedisciplineerde milities.¹²⁶

In het westen van Ivoorkust is het Front voor de Bevrijding van het Grote Westen, FLGO, actief. Volgens de zelf benoemde generaal die de FLGO in 2003 oprichtte, Denis Maho, is de FLGO een ‘verzetsleger’ dat zich in Guiglo en omstreken teweer stelt tegen noordelijke rebellen. De FLGO zou gelieerd zijn aan de voormalige Liberiaanse rebellenbeweging MODEL¹²⁷ en banden hebben met de entourage van president Gbagbo, hetgeen voorman Maho, die ook een vooraanstaand lid is van Gbagbo’s FPI, ontkent. De FLGO bestaat hoofdzakelijk uit personen van de Guere-bevolkingsgroep.¹²⁸ Eind februari 2005 maakte een nieuwe militie in West-Ivoorkust zich bekend met een aanval op Lagouale. Deze *Mouvement Ivoirien pour la Libération de l’Ouest du Côte d’Ivoire*, MILOCI, bestaat voornamelijk uit leden van de Yacouba-bevolkingsgroep en wordt geleid door Pastor Gammi, die banden zou hebben met Liberia. Gammi zegt zich sterk te willen maken voor stabiliteit en ontwikkeling en ziet de Franse troepen in Ivoorkust als vrienden van de *Forces Nouvelles*.¹²⁹

¹²² ICG, Côte d’Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹²³ HRW, Côte d’Ivoire: Militias Commit Abuses With Impunity, 27 november 2003

¹²⁴ IRIN, Political leaders meet –unofficially – at UN ceremony, 5 april 2004.

¹²⁵ ICG, Côte d’Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹²⁶ AFP, Two killed in militiamen-police clash; bishops plead for peace, 3 februari 2005

¹²⁷ ICG, Côte d’Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹²⁸ De Guere worden in Liberia Krahn genoemd. MODEL bestaat hoofdzakelijk uit leden van de Krahn-bevolkingsgroep. ICG, Côte d’Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004 en BBC News, Ivory Coast’s ‘Wild West’, 8 februari 2005

¹²⁹ IRIN, Several reported killed in Monday’s clash, militia promises fresh attacks, 2 maart 2005

De *International Crisis Group* stelt dat sommige milities, zoals de FLGO, zeer goed georganiseerd zijn, met duidelijke hiërarchische lijnen. Sommige milities zouden voor hun leden zelfs identiteitsbewijzen uitgeven.¹³⁰

Het is niet bekend hoe bovenstaande groepen zich verhouden tot berichten over het bestaan van zogenoemde doodseskaders. Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken zijn er geloofwaardige berichten over het bestaan van doodseskaders die gedurende de verslagperiode actief waren in Abidjan.¹³¹ In Abidjan en andere gebieden onder het gezag van de regering zouden dodenlijsten circuleren met daarop de namen van rebellen en sympathisanten van de rebellen.¹³² Op de geheime VN-lijst van personen die verantwoordelijk worden gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen, die in december 2004 naar de pers lekte, prijkt volgens journalistieke bronnen ook de naam van Kadet Bertin, de defensie- en veiligheidsadviseur van president Gbagbo. Bertin zou een doodseskader leiden dat wordt gesteund door Simone Gbagbo, de vrouw van de president. Ook Simone Gbagbo zou om deze reden op genoemde lijst staan.¹³³

Forces Nouvelles

De drie rebellengroeperingen MPCCI, MPIGO en MJP hebben zich formeel samengevoegd tot de *Forces Nouvelles*, met als hoofdkwartier de noordelijke stad Bouaké. Ondanks de formele samenvoeging uit praktische overwegingen zijn de drie bewegingen in de praktijk nog loyaal aan de oorspronkelijke basis. Voor de MPCCI is dit het midden en oosten van het land, met name Bouaké. De MPIGO, die gesteund zou zijn door de voormalige Liberiaanse president Taylor¹³⁴, en de MJP hebben hun wortels in het westen van Ivoorkust. Met name de etnische subgroep van de Yacouba (zuidelijke Mande) was sterk vertegenwoordigd in de leiding van de MPIGO en de MJP. De MPIGO had het hoofdkwartier in Binhouye en de MJP in Man.

De *Forces Nouvelles* als geheel staan onder leiding van Guillaume Soro (voormalig leider van de MPCCI), minister voor Communicatie in de Regering van Nationale Verzoening, en kennen een politieke vleugel en een militaire vleugel. De militaire vleugel wordt aangevoerd door kolonel Soumaila Bakayoko (voormalig officier in het Ivoriaanse regeringsleger). De schattingen van de aantallen strijders variëren van enkele duizenden tot 25.000. De gewelddadige confrontatie tussen aanhangers van Guillaume Soro en Ibrahim Coulibaly in juni

¹³⁰ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹³¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

¹³² Ibidem

¹³³ AFP, Côte d'Ivoire 'top' government official rejects UN atrocity accusations, 29 januari 2005 en NRC Handelsblad, Zwarte lijst van VN voor delicten Ivoorkust, 1 februari 2005

¹³⁴ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

2004 laten zien dat de *Forces Nouvelles* geen heldere, goed geleide organisatie is, maar een gelegenheidscoalitie van verschillende groeperingen.¹³⁵

Er zijn gedurende de verslagperiode geen berichten verschenen over gedwongen rekrutering door de *Forces Nouvelles*. Wel hebben de *Forces Nouvelles* tijdens de verslagperiode gebruik gemaakt van kindsoldaten. In West-Ivoorkust zouden kinderen zijn geworven in onder meer vluchtelingenkampen¹³⁶

Franse troepen

Kort na de coupoging van 19 september 2002 kwamen de Franse troepen onder de naam ‘Operatie Licorne’ naar Ivoorkust om de omvangrijke Franse gemeenschap te beschermen. Later kregen de Franse troepen een belangrijke rol bij de handhaving van het bestand dat in oktober 2002 tussen de strijdende partijen werd gesloten. Samen met de VN-troepen bewaken de Fransen de wapenvrije Vertrouwenszone in het westen van het land. De Fransen zijn voornamelijk aanwezig in het westen, van Danané tot Zouan Hounien. Het aantal Franse manschappen bedroeg in december 2003 4000. In januari 2004 werden de Franse troepen ontplooid in door de *Forces Nouvelles* bezette gebieden. De eerste eenheden patrouilleren in de belangrijke steden Bouaké, Korhogo in het uiterste noorden en Man in het westen.¹³⁷ Frankrijk heeft aangegeven dat de soldaten van Licorne net als ONUCI (zie onder) tot tenminste tot 4 april 2005 in Ivoorkust blijven, indien hun aanwezigheid gewenst is. Voor de gewelddadige confrontaties met het Ivoriaanse regeringsleger in november 2004 sprak Frankrijk steeds van een presentie tot na de Ivoriaanse verkiezingen, die gepland staan voor oktober 2005.¹³⁸

VN-missie ONUCI

Op 27 februari 2004 nam de Veiligheidsraad resolutie 1528 (2004) aan, waarmee de *Organisation des Nations Unies en Côte d’Ivoire* (ONUCI)-missie werd opgericht. Het mandaat van de ONUCI-vredesmacht omvat onder meer het monitoren van de wapenstilstand, het ondersteunen van het ontwapeningsproces, de bescherming van VN-personeel en –materieel, steun voor humanitaire hulpverlening, steun voor de implementatie van het vredesproces en ondersteuning op het gebied van mensenrechten. De Franse *Licorne*-troepen (zie hierboven) vallen nadrukkelijk niet onder de VN-vredesmacht, maar zijn door de VN-Veiligheidsraad wel gevraagd ONUCI te ondersteunen bij het uitvoeren van haar

¹³⁵ ICG, “The War Is Not Yet Over”, 28 november 2003 en ICG, Côte d’Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹³⁶ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

¹³⁷ IRIN, French forces reach north, 5 januari 2004.

¹³⁸ Jeune Afrique/L’Intelligent, Et maintenant?, 23-29 januari 2005 en AFP, French authorities say troops to stay in Côte d’Ivoire beyond april if asked, 16 februari 2005

mandaat.¹³⁹ Begin november 2004 werd het mandaat van ONUCI met een verklaring van de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad verruimd met opname van de taak om binnen haar mogelijkheden 'vijandelijke actie te voorkomen'.¹⁴⁰ ONUCI zal in haar volledige omvang uit 6240 manschappen bestaan, waaronder 200 militaire waarnemers en 120 verbindingsofficieren. ONUCI werd op 4 april 2004 voor een periode van een jaar geïnstalleerd.¹⁴¹ Op 30 november 2004 bestond ONUCI uit 5995 van de geplande 6240 soldaten.¹⁴²

Gedurende de verslagperiode zijn Franse troepen en de VN-soldaten geregeld vijandig behandeld door zowel *Forces Nouvelles*, het Ivoiriaanse leger als de *Jeunes Patriotes* en burgers. Beide internationale troepenmachten werden ervan beticht partijdig te zijn, of niet genoeg te doen om ongeregeldeheden te verhinderen.¹⁴³ In februari 2005 gaf president Gbagbo aan, net zoals *Jeunes Patriotes*-leider Blé Goudé eerder al had gedaan, dat de internationale vredessoldaten wat hem betreft konden vertrekken, als ze de rebellen niet zouden ontwapenen.¹⁴⁴

Volgens de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties hebben de gewelddadigheden van begin november 2004 de omstandigheden waaronder van ONUCI moet opereren sterk veranderd. Zo zou ONUCI nu over een eigen snelle-reactiemacht moeten kunnen beschikken en niet slechts op Licorne moeten steunen. Ook vroeg de Secretaris-Generaal, daarin gesteund door de Afrikaanse Unie, in december 2004 om extra troepen en om helikopters.¹⁴⁵ De VN-Veiligheidsraad is vooralsnog echter niet aan dit verzoek tegemoet gekomen. ONUCI heeft politieadviseurs gestationeerd in Abidjan, San-Pédro, Yamoussoukro, Bangolo, Bondoukou, Korhogo, Man, Daloa en Bouaké.¹⁴⁶

Huurlingen en andere gewapende elementen

Er is gedurende de verslagperiode weinig harde informatie verschenen over de aanwezigheid van huurlingen of andere (buitenlandse) gewapende elementen in Ivoorkust. Begin 2004 ging in Liberia een ontwapeningsproces van start. In de Liberiaanse streek die grenst aan Ivoorkust kwam de ontwapening langzaam op gang. In de loop van 2004 verschenen berichten over wapens die vanuit Liberia

---

¹³⁹ [S/RES/1528](#)

¹⁴⁰ Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/42, 6 november 2004

¹⁴¹ IRIN, Political leaders meet –unofficially – at UN ceremony, 5 april 2004.

¹⁴² [S/2004/962](#)

¹⁴³ [S/2004/443](#); ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004 en [S/2004/697](#)

¹⁴⁴ IRIN, ONUCI chief points out limited powers, as mandate comes up for review, 24 februari 2005 en ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁴⁵ [S/2004/962](#) en African Union, Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council, 10 januari 2005

¹⁴⁶ [S/2004/962](#)

naar Ivoorkust (en Guinee) zouden worden overgebracht.¹⁴⁷ In november 2004 beweerde een gevluchte Ivoriaan in Liberia dat de Ivoriaanse regeringsmilities veelal uit Liberiaanse huurlingen bestaan.¹⁴⁸ Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken bracht in zijn rapportage over 2004 Liberiaanse strijders in verband met buitengerechtelijke executies, maar stelde in algemene zin dat de aanwezigheid van Liberiaanse strijders in Ivoorkust is verminderd.¹⁴⁹ De VN meldde in december 2004 dat zowel milities aan regeringszijde als de MPCCI van FN-leider Guillaume Soro Liberiaanse en Sierra Leonse strijders binnen hun gelederen hebben.¹⁵⁰

In het uitgelekte rapport van de Speciale Onderzoekscommissie van de VN en in een rapport van *Human Rights Watch* over de geplande demonstratie in Abidjan in maart 2004 wordt gerept van doodsb bedreigingen door 'Engels sprekende geüniformeerde mannen' en van blanke helikopterpiloten die traangasvaten in de menigte lieten vallen.¹⁵¹

Kindsoldaten

Hoewel zowel over de *Forces Nouvelles* als de regeringsmilities berichten verschenen over rekrutering van kindsoldaten, kwam dit minder vaak voor dan in voorgaande jaren. Onder de 87 in februari 2005 in Logouale gearresteerde strijders van de nieuwe pro-Gbagbo-militie MILOCI (zie paragraaf 2.3.2, 'Veiligheidssituatie') waren ook twee jongens van 10 en 12 jaar oud.¹⁵² De *Forces Nouvelles* hebben in september 2004 in Bouaké 752 kindsoldaten laten gaan, die door een lokale ngo en het World Food Programme werden opgevangen.¹⁵³

2.3.2 Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie

De op 4 juli 2003 tussen de *Forces Nouvelles* en het regeringsleger overeengekomen wapenstilstand heeft gedurende de verslagperiode niet standgehouden. Tussen mei 2004 en maart 2005 is sprake geweest van constante spanningen en enkele heftige uitbarstingen van geweld. De Secretaris-Generaal

¹⁴⁷ EIU, Country Report Liberia, september 2004

¹⁴⁸ AFP, Panickes Ivorians said 'flooding' into Liberia to escape rising tension, 12 november 2004

¹⁴⁹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

¹⁵⁰ Letter dated 17 december 2004 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2004/976, 17 december 2004

¹⁵¹ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Report of the Commission on inquiry on the events connected with the march planned for 25 March 2004 in Abidjan, Geneva, 29 april 2004; gevonden op Radio France International (www.rfi.fr) en HRW, Côte d'Ivoire, Human rights violations, oktober 2004

¹⁵² IRIN, Several reported killed in Monday's clash, militia promises fresh attacks, 2 maart 2005

¹⁵³ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

van de Verenigde Naties noemde de algemene veiligheidssituatie in Ivoorkust tussen maart en juni 2004 ‘gevaarlijk fragiel’ en ‘gespannen’.¹⁵⁴ Tussen begin september en half oktober 2004 trad enige ontspanning op.¹⁵⁵ Daarna escaleerde de situatie, met als dieptepunt de gebeurtenissen van november 2004.

Abidjan + Zuid-Ivoorkust

Na de verhinderde demonstratie van 25 maart 2004 en de gebeurtenissen die daarop volgden verslechterde de veiligheidssituatie in Abidjan.¹⁵⁶ In Abidjan zijn veel wegversperringen waar burgers worden afgeperst. In de stad zijn verscheidene paramilitaire en jongerengroepen actief.¹⁵⁷ In Abidjan was in de verslagperiode geregeld sprake van gewelddadige demonstraties van de *Jeunes Patriotes*, onder meer tegen de aanwezigheid van de Franse troepen.¹⁵⁸ Dergelijke demonstraties kwamen ook voor in San- Pédro, Port Bouet en Yamoussoukro.

Noorderlingen en immigranten uit de buurlanden in Abidjan liepen ook tijdens deze verslagperiode het risico om slachtoffer te worden van (gewelddadige) berovingen en intimidatie. Plegers van het geweld moeten worden gezocht onder leden van milities en de ordediensten. De regering treedt niet op tegen deze groeperingen.

Zo was de Abidjaanse wijk Adjamé gedurende de verslagperiode het toneel van confrontaties tussen de GPP enerzijds en burgers en politie anderzijds. Een groot deel van de bewoners van Adjamé komt uit Noord-Ivoorkust of stamt af van immigranten afkomstig uit de buurlanden van Ivoorkust. Sinds augustus 2004 heeft de GPP, die beschikt over automatische geweren, honderden Gbagbo-aanhangers getraind in een school in de wijk die in gebruik is genomen als trainingskamp. Wijkbewoners beklagen zich sindsdien over afpersing en intimidatie. Ook de lokale politie zou door de GPP bedreigd worden. In januari 2005 raakten GPP-leden slaags met taxichauffeurs en markthandelaren. Begin februari 2005 vielen twee doden en enkele gewonden tijdens een vuurgevecht tussen politie en de GPP. Legerchef Mangou ontkent dat de GPP over wapens beschikt en beschrijft leden van de groepering als ‘echte Ivorianen die zich bewust zijn van de gevaren waaraan ons land is blootgesteld’.¹⁵⁹ In maart 2005 trok de GPP plotseling weg uit Adjamé. Legerchef Mangou kondigde aan de school die zij in gebruik hadden te gaan gebruiken als militair kamp voor de FANCI.¹⁶⁰

---

154 [S/2004/443](#)

155 [S/2004/962](#)

156 [S/2004/443](#)

157 [S/2004/697](#)

158 Ibidem

159 IRIN, Two dead after clashes between police and youth militia, 4 februari 2005; IRIN, UN worries about security in Abidjan, 10 februari 2005 en AFP, Two killed in militiamen-police clash; bishops plead for peace, 3 februari 2005

160 IRIN, Pro-Gbagbo militia pulls out of Abidjan suburb after extortion charges, 9 maart 2005

Sinds het geweld van begin november 2004 is de situatie in Abidjan kalm, maar onzeker. Winkels, scholen en bedrijven zijn weer geopend. Op sleutelposities in de stad zijn door *Jeunes Patriotes* controleposten opgericht, die tot tenminste december 2004 bestonden.¹⁶¹ ONUCI-personeel dat begin november 2004 was overgebracht naar Ghana is geleidelijk weer teruggekeerd naar Abidjan.¹⁶² FANCI en ONUCI voeren gezamenlijke patrouilles uit in Abidjan en omgeving.¹⁶³

Desondanks sprak ONUCI in februari 2005 zijn zorgen uit over de verhoogde onveiligheid in Abidjan en enkele andere, niet bij name genoemde steden. ONUCI riep in dit verband de Ivoriaanse autoriteiten op om 'gewapende groeperingen en milities' te ontwapenen en te ontmantelen.¹⁶⁴ Tijdens het geweld van begin november 2004 hebben ongeveer vierduizend (niet-politieke) gedetineerden kans gezien het *Maison d'Arrêt et de Correction d'Abidjan* (MACA), de belangrijkste gevangenis in Abidjan, te verlaten, hetgeen ook zijn weerslag heeft op de veiligheidssituatie in de stad.¹⁶⁵ De gewelddadige criminaliteit in Abidjan is hoog.

Begin februari 2005 pleegden mannen in camouflagepakken in Abidjan een aanslag op het leven van een Franse zakenman.¹⁶⁶

Voor zover bekend heeft gedurende de verslagperiode geen ontruiming van sloppenwijken in Abidjan plaatsgevonden.

Het zuidelijke Gagnoa was gedurende de verslagperiode het toneel van schietincidenten en van etnische spanningen. In december 2004 vielen in dorpen rondom Gagnoa bij aanvallen van leden van de Bete- en Senoufo-bevolkingsgroepen over en weer ten minste 18 doden. In 100 van de 165 dorpen in deze cacao-regio hebben burgers zelfverdedigingcomités opgericht, die 's nachts patrouilleren.¹⁶⁷

Noord-Ivoorkust

---

¹⁶¹ [S/2004/962](#)
¹⁶² Ibidem
¹⁶³ African Union, Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council, 10 januari 2005
¹⁶⁴ ONUCI Communiqué de presse, L'ONUCI préoccupée par la montée de l'insécurité, 9 februari 2005
¹⁶⁵ Jeune Afrique/L'Intelligent, Ce que recommande Mbeki, 25 december 2004-8 januari 2005 en Jeune Afrique/L'Intelligent, French judges in Kieffer case start to pressure regime officials, 21 februari 2005
¹⁶⁶ IRIN, UN worries about security in Abidjan, 10 februari 2005
¹⁶⁷ [S/2004/962](#) en IRIN, Civil war provokes ethnic conflict in southern cocoa villages, 2 februari 2005

In Noord-Ivoorkust is noch sprake van een centraal gezag noch van een functionerend overheidsbestuur. De situatie in het noorden wordt gekenmerkt door kleine groepjes ongecontroleerde, gewapende elementen die bij wegversperringen (*barrages civils*) op de toegangswegen en in de steden geld afpersen van voorbijgangers. Van enige bescherming van personen of goederen door reguliere militairen of ordediensten is geen sprake.

In militaire zin hebben de *Forces Nouvelles* nog redelijk controle over de door hen bezette gebieden. Van civiel bestuur is echter nauwelijks sprake. Het topkader van de *Forces Nouvelles* heeft nog een beperkte greep op de commandanten in het veld. Communicatielijnen functioneren matig en niet altijd worden de bevelen uit het commandocentrum van de rebellen in Bouaké door de lokale commandanten begrepen. De soldaten van de *Forces Nouvelles* worden niet regulier betaald. Naar verluidt werkt dit de praktijken van overvallen en geldafpersing in de hand.

In Noord-Ivoorkust was gedurende de verslagperiode sprake van afpersing, willekeurige belastingheffing, ontvoering en standrechtelijke executies van burgers. Na de regeringsaanvallen op FN-gebied in november 2004 verslechterde de veiligheidssituatie in het noorden, met aanvallen op en afpersing van dorpen door de *Forces Nouvelles* en een toename van verdwijningen, arbitraire arrestaties en *incommunicado* detenties.¹⁶⁸

Vaak was de achtergrond van deze daden gelegen in de machtsstrijd tussen verschillende gewapende facties van de *Forces Nouvelles*.¹⁶⁹ Op 20 juni 2004 werden in Korhogo troepen van de *Forces Nouvelles* aangevallen door naar verluidt aanhangers van sergeant Ibrahim Coulibaly. Hierbij vonden elf burgers de dood. Dezelfde gewapende personen vielen ook op 20 juni 2004 het konvoi van Guillaume Soro, de secretaris-generaal van de *Forces Nouvelles*, aan. Hierbij raakte niemand gewond. Op 21 juni 2004 braken in Bouaké gevechten uit tussen de rivaliserende facties van Soro en Coulibaly, waarbij meerdere personen standrechtelijk werden geëxecuteerd. Een paar dagen later werd er over en weer geschoten in Korhogo. De VN doet onderzoek naar de massagraven die in Korhogo zijn gevonden (zie ook paragraaf 3.3.8).¹⁷⁰ De factie van Guillaume Soro heeft Ibrahim Coulibaly ervan beschuldigd zich met het zaaien van verdeeldheid voor het karretje van president Gbagbo en de Guinese president Conté te laten spannen.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ IRIN, Ivorian rebels hold villagers to ransom in northern sector, 25 november 2004 en [S/2004/976](#)

¹⁶⁹ [S/2004/443](#)

¹⁷⁰ [S/2004/697](#) en Jeune Afrique/L'Intelligent, « IB » - Soro- les dessous d'un duel sanglant, 27 juni-3 juli 2004

¹⁷¹ Jeune Afrique/L'Intelligent, « IB » - Soro, 27 juni-3 juli 2004

Enkele non-gouvernementele organisaties werden in het noorden gehinderd bij hun activiteiten, bijvoorbeeld door beperking van hun bewegingsvrijheid en afpersing.¹⁷²

In Korhogo nam in de laatste maanden van 2004 het aantal verkrachtingen door leden van de *Forces Nouvelles* toe.¹⁷³ In Bouaké is sprake van een toename van kinderprostitutie en seksueel geweld door 'verschillende geüniformeerde elementen'.¹⁷⁴ De BBC berichtte in februari 2005 over verkrachtingen en andere misdrijven door soldaten van de *Forces Nouvelles* in Man.¹⁷⁵

In Bouaké, vlak boven de Vertrouwenszone, zouden Licorne en ONUCI sinds de regeringsaanvallen op FN-stellingen en de Franse troepen in november 2004 hun patrouilles hebben teruggebracht. Soldaten van de gewapende tak van de *Forces Nouvelles*, FAFN (*Forces armées des Forces Nouvelles*) hebben sindsdien hun patrouilles opgeschroefd. Op de knooppunten van de stad voeren ze, bewapend met kalasjnikovs en automatische geweren, identiteitscontroles uit.¹⁷⁶ Een groot deel van de oorspronkelijke bevolking van Bouaké is de afgelopen jaren weggetrokken.¹⁷⁷

De grensgebieden van Ivoorkust met Burkina Faso en Mali zijn zeer gevaarlijk. Bij de grens werden tot in ieder geval juli 2004 wapens verhandeld.¹⁷⁸

De Ivoriaanse autoriteiten proberen het staatsgezag te herstellen in de gebieden buiten hun controle. Tijdens de verslagperiode is een proef gehouden met de terugkeer van ambtenaren naar de Moyen-Cavally-regio in de Vertrouwenszone, om van daaruit ook gebieden ten westen en ten noorden te kunnen bestrijken.¹⁷⁹ In december 2004 werd deze proef echter opgeschort, omdat ambtenaren door de *Forces Nouvelles* werden lastiggevallen.¹⁸⁰

Vertrouwenszone

Na het geweld van begin november 2004 is de situatie in en rond de Vertrouwenszone gespannen.¹⁸¹ De BBC berichtte in februari 2005 dat volgens een medewerker van OCHA in de Vertrouwenszone geen week voorbij gaat zonder moorden of andere ernstige mensenrechtenschendingen, ondanks eerdere

---

¹⁷² [S/2004/443](#)

¹⁷³ [S/2004/962](#)

¹⁷⁴ [S/2004/443](#)

¹⁷⁵ BBC News, Ivory Coast's 'Wild West', 8 februari 2005

¹⁷⁶ Jeune Afrique/L'Intelligent, Dans la ville blessée, 12-18 december 2004

¹⁷⁷ Ibidem

¹⁷⁸ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁷⁹ [S/2004/962](#)

¹⁸⁰ [S/2004/976](#)

¹⁸¹ [S/2004/962](#)

initiatieven van *Licorne* om burgers hun jachtgeweren af te nemen.¹⁸² ONUCI zou niet genoeg manschappen hebben om de hele zone met patrouilles te bestrijken.¹⁸³

West-Ivoorkust

Het westen van Ivoorkust, met name ten westen en noordwesten van Guiglo, is het toneel van etnische spanningen en conflicten, waarbij geregeld doden vallen.

Volgens de *International Crisis Group* spelen de economische neergang en de aanwezigheid in West-Ivoorkust van jonge mannen die in de steden zijn opgeleid, maar daar geen perspectief op een baan hebben, een belangrijke rol in deze situatie. Teneinde de zeggenschap over en het vruchtgebruik van het land van hun ouders zeker te stellen of terug te krijgen, stimuleren sommige van deze mannen bij terugkeer in het dorp van herkomst de al sluimerende etnische spanningen.¹⁸⁴

Ivorianen van noordelijke afkomst en buitenlandse migranten worden uitgesloten van landbezit. Gedurende de verslagperiode werden zij met geweld verjaagd van plantages, hetgeen weer leidde tot wraakacties jegens de autochtone bevolking.

In Guiglo en Duékoué was tussen juni en eind augustus 2004 een onbekende gewapende groepering tegen buitenlanders actief, die ten minste zeven burgers doodde en duizenden Burkinese landarbeiders verjoeg. Ongeveer zesduizend Burkinen zochten hun toevlucht in een ontheemdenkamp in Guiglo.¹⁸⁵ Op verzoek van verschillende leden van de Guere-bevolkingsgroep zijn vele Burkinen - al dan niet permanent - teruggekeerd om op het land te werken. Lokale politici en opgeleide jonge mannen, die spreken van de noodzaak dorpen te 'bevrijden' van Burkinen, zouden getracht hebben een eind te maken aan dergelijke verzoenende initiatieven.¹⁸⁶ Het land dat is vrijgekomen door het verjagen van Burkinen is aan een aantal boeren te goede gekomen, maar blijkt ook veelal geleid te hebben tot een zone zonder pottekijkers voor illegale houtkap- en mijn-activiteiten van militieleden.¹⁸⁷

Het nationale leger heeft diverse keren buitenlandse landarbeiders die wilden terugkeren naar Ivoorkust bij de grens tegengehouden.¹⁸⁸ De Regering van Nationale Verzoening heeft gemeenschapscomités inzake Verzoening en Vrede opgericht, die de verschillende bevolkingsgroepen nader tot elkaar zouden moeten

¹⁸² ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004 en BBC News, Ivory Coast's 'Wild West', 8 februari 2005

¹⁸³ BBC News, Ivory Coast's 'Wild West', 8 februari 2005

¹⁸⁴ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁸⁵ [S/2004/697](#)

¹⁸⁶ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁸⁷ Ibidem

¹⁸⁸ [S/2004/697](#)

brengen.¹⁸⁹ Er is geen informatie voorhanden over de activiteiten of resultaten van deze comités.

Met name in en rond de westelijke stad Duékoué was tussen maart en juni 2004 sprake van schietincidenten.¹⁹⁰ Eind februari 2005 voerde het regeringsleger een aanval uit op een *Forces Nouvelles*-basis in Logouale, nabij Duékoué, waarbij volgens de *Forces Nouvelles* dertig regeringssoldaten werden gedood en zeventig werden gevangengenomen. Een dorp in de buurt, dat voornamelijk door Burkinenzen wordt bewoond, werd naar verluidt platgebrand.¹⁹¹ Diverse VN-organisaties besloten reizen van hun werknemers in het gebied op te schorten.¹⁹² Begin maart 2005 deden geruchten de ronde dat vrachtwagens vol Gbagbo-aanhangers van Abidjan op weg waren naar Daloa.¹⁹³

In de stad Man en in het gebied rond Guiglo opereerden milities, met name de FLGO van Denis Maho, tijdens de verslagperiode vrijelijk. Daarbij pleegden zij niet alleen ernstige mensenrechtenschendingen jegens de burgerbevolking, maar beperkten ze ook de bewegingsvrijheid van hulporganisaties. Leden van de FLGO beroofden en belaagden niet alleen burgers, maar ook leden van de FANCI. De legerleiding zou echter niet willen optreden, vanwege de verdienstelijke verdediging van de regio door de FLGO en omdat leden van de FLGO de bodyguards zouden zijn van autoriteiten in Guiglo.¹⁹⁴ Het gebied tussen Bloléquin, Zou, Bangolo en Guiglo werd in juli 2004 door verschillende humanitaire en diplomatieke bronnen omschreven als het meest explosieve deel van West-Ivoorkust.¹⁹⁵

De westelijke grensovergangen met Liberia kennen geen noemenswaardige bewaking. Voormalige strijders van MODEL en hun wapens vonden tot tenminste juli 2004 gemakkelijk hun weg van Liberia naar Ivoorkust.¹⁹⁶

Van openbare voorzieningen is in West-Ivoorkust weinig sprake. De gezondheidszorg is volledig in handen van hulpverleningsorganisaties. De *Forces Nouvelles* heeft aan een aantal strijders politietaken opgedragen (zogenoemde 'vrijwilligers'). De meerderheid van scholen is dicht en waar zij wel open zijn,

---

¹⁸⁹ [S/2004/697](#)

¹⁹⁰ [S/2004/443](#) en IRIN, Ivorians scared to return to volatile 'Wild West', 7 maart 2005

¹⁹¹ De Volkskrant, Opstandelingen Ivoorkust verwerpen vredesoverleg, 1 maart 2005; ANP, Rebellen Ivoorkust verwerpen vredesoverleg, 28 februari 2005 en IRIN, Several reported killed in Monday's clash, militia promises fresh attacks, 2 maart 2005

¹⁹² UNHCR News Stories, Tensions in Côte d'Ivoire affect UNHCR refugee registration, 3 maart 2005

¹⁹³ IRIN, Several reported killed in Monday's clash, militia promises fresh attacks, 2 maart 2005

¹⁹⁴ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004 en [S/2004/962](#)

¹⁹⁵ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

¹⁹⁶ Ibidem

wordt les gegeven door niet-gekwalificeerde vrijwilligers. Tijdens de verslagperiode is een proef gehouden met de terugkeer van ambtenaren naar de Moyen-Cavally-regio in de Vertrouwenszone, om van daaruit ook gebieden ten westen en ten noorden te kunnen bestrijken. Een paar duizend ambtenaren zijn teruggekeerd naar het westen.¹⁹⁷

Ontwapening

Het ontwapeningsproces is ondanks diverse aankondigingen nog niet van start gegaan. De Nationale Commissie voor Ontwapening, Demobilisatie en Reïntegratie rekent erop dat er 30.000 strijders in aanmerking zullen komen voor deelname aan een dergelijk proces. Het zou daarbij gaan om 26.000 strijders van de *Forces Nouvelles*, onder wie 3000 kinderen, en om 4000 FANCI-soldaten die na september 2002, toen de huidige crisis in Ivoorkust begon, zijn gerekruteerd. Het is niet bekend hoeveel te ontwapenen leden paramilitaire groeperingen en milities hebben.¹⁹⁸

Ivoorkust wil de in november 2004 door de Fransen vernielde vliegtuigen en helikopters van de luchtmacht repareren (zie paragraaf 2.2). Eind januari 2005 werden met dit doel twee vliegtuigen van Yamoussoukro naar Abidjan gevlogen, hetgeen de bevolking nieuwe aanvallen van FANCI deed vrezen. Frankrijk heeft zich uitgesproken tegen het herstel van de Ivoriaanse luchtmacht en ook de VN betuigt zich geen voorstander.¹⁹⁹

In februari 2005 verschenen in de media berichten over herbewapening van regeringsmilities.²⁰⁰

De chef van de FANCI, Mangou, gaf in februari 2005 aan niet in te stemmen met het in Veiligheidsraadresolutie 1584 vastgelegde recht van ONUCI en Licorne om zonder waarschuwing vooraf militaire installaties en voertuigen te doorzoeken op wapens.²⁰¹ In februari 2005 beweerde het Franse tijdschrift *Jeune Afrique/L'Intelligent* dat het wapenembargo tegen Ivoorkust voortdurend geschonden wordt.²⁰²

---

¹⁹⁷ [S/2004/962](#)

¹⁹⁸ Ibidem

¹⁹⁹ IRIN, UN worries about security in Abidjan, 10 februari 2005 en AFP, ONUCI spokesman says no 'green light' given to repair aircraft', 25 januari 2005

²⁰⁰ *Le Patriote*, Sources allege Gbagbo arming militias, preparing armed attacks, 25 februari 2005 en *Jeune Afrique/L'Intelligent*, Chirac en panne d'idées, 6-12 februari 2005

²⁰¹ IRIN, UN worries about security in Abidjan, 10 februari 2005

²⁰² *Jeune Afrique/L'Intelligent*, Chirac en panne d'idées, 6-12 februari 2005

2.4 Sociaal-economische situatie

Ivoorkust is één van de armste landen ter wereld, ook al is het tegelijkertijd 's werelds grootste cacao producent en heeft het zich daarnaast toegelegd op de productie van andere exportgewassen. Het grote aandeel van de landbouw in de economie van het land maakt Ivoorkust erg kwetsbaar voor externe factoren zoals de wereldmarktprijzen en het weer.

Ivoorkust neemt op de *Human Development Index* van 2004 (in totaal 167 landen) plaats 163 in.²⁰³ De helft van de bevolking leeft van minder dan twee dollar per dag, de werkloosheid is hoog, bijna de helft van de bevolking ouder dan 15 jaar is analfabeet en de levensverwachting bij de geboorte bedraagt slechts 42 jaar. In het noorden van het land worden de scholen draaiende gehouden door vrijwilligers zonder lerarenopleiding. In Man gaat slechts 28% van de kinderen naar school.²⁰⁴ Functionerende rechtbanken en andere overheidsinstellingen zijn sinds september 2002 afwezig.²⁰⁵ In het noorden en westen is 70% van het medisch personeel vertrokken en is de bevolking aangewezen op medische zorg van het ICRC en UNICEF. Ivoorkust kent met 9,7% het hoogste percentage HIV/Aids-geïnfecteerden van West-Afrika.²⁰⁶

Het Ivoriaanse conflict kent een belangrijke economische component. Het zuidwesten van Ivoorkust, dat onder gezag van de regering staat, vormt van oudsher het hart van de Ivoriaanse koffie-, cacao- en houtproductie, die samen ongeveer 40% van de economie vormen. Noord-Ivoorkust is economisch altijd achtergebleven bij het zuiden.²⁰⁷ Om eigen inkomsten te verwerven verboden de *Forces Nouvelles* in januari 2005 het vervoer van katoen, dat alleen in het door de FN gecontroleerde noorden van Ivoorkust wordt verbouwd, naar Zuid-Ivoorkust, dat in handen is van de regering en waar zich de havens bevinden.²⁰⁸

In juni 2004 schortte de Wereldbank de uitbetalingen aan Ivoorkust op wegens achterstallige terugbetaling van schulden, hetgeen door de regering als zoveelste voorbeeld van de internationale samenzwering tegen Ivoorkust wordt opgevat.²⁰⁹ Tijdens de gewelddadigheden van begin november 2004 werden veel bedrijven vernield. Ook vertrokken vele (Europese) buitenlanders uit Ivoorkust, hetgeen een

²⁰³ [S/2004/697](#)

²⁰⁴ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

²⁰⁵ [S/2004/443](#); IRIN, Lost generation feared in Ivorian school chaos, 15 februari 2005 en IRIN, Unemployed and looking for a way to spend the day? Join the President's men, 3 februari 2005

²⁰⁶ [S/2004/443](#); [S/2004/697](#) en [S/2004/962](#)

²⁰⁷ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004 en IRIN, Business as usual for core cocoa sector even after unrest, 24 november 2004

²⁰⁸ IRIN, Rebels block cotton shipments to government-held south, 27 januari 2005

²⁰⁹ [S/2004/697](#) en ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

aderlating vormt voor de economie. Tenminste tienduizend banen gingen verloren. Het geweld en het vertrek van buitenlanders hadden ook hun weerslag op de humanitaire hulpverlening in het hele land.²¹⁰

In de laatste tien weken van 2004 wisselde de Centrale Bank van West-Afrika in het hele West-Afrikaanse CFA-gebied 99,2% van de oude bankbiljetten om voor nieuwe. In Bouaké opende de Centrale Bank met behulp van ONUCI een tijdelijk filiaal, zodat ook burgers in Noord-Ivoorkust, waar sinds 2002 de banken gesloten zijn, hun geld konden wisselen. Tussen 17 januari en 18 februari 2005 bood de Centrale Bank burgers uit geïsoleerde plattelandsgebieden nog een kans overgebleven oude bankbiljetten om te wisselen. In februari 2005 opende in Bouaké een nieuwe bank zijn deuren; de enige in het noorden.²¹¹

3 Mensenrechten

Onderstaand worden de naleving en schendingen van de mensenrechten besproken, voor zover hierin wijzigingen zijn opgetreden ten opzichte van het vorige ambtsbericht. Voor niet vermelde categorieën mensenrechten geldt dat de situatie zoals die was in de vorige verslagperiode in de huidige niet wezenlijk veranderd is.

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen en protocollen

Ivoorkust is partij bij de volgende verdragen²¹²:

- Het Vluchtelingenverdrag van 1951 (in werking getreden voor Ivoorkust in 1961) en het daarbij behorende Protocol van 1967 (in werking getreden voor Ivoorkust in 1970)
- Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie (in werking getreden voor Ivoorkust in 1973)

²¹⁰ [S/2004/962](#); AFP, 'Big' French companies likely to maintain business interests, 21 november 2004 en AFP, Analysts say recent violence 'knock-out punch' dealt to economy, 25 november 2004

²¹¹ IRIN, Central bank gives poor more time to swap old bank-notes, 13 januari 2005; IRIN, Rebels open first savings bank in north, 22 februari 2005; EIU, Coutry Report Côte d'Ivoire, december 2004 en IRIN, Long queues in last-minute drive to change banknotes in rebel zone, 30 december 2004

²¹² Zie onder andere: website ICRC: www.icrc.org, website Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Rechten van de Mens (UNHCHR): www.unhchr.ch, website Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (UNHCR): www.unhcr.ch, Afrikaanse Unie, Executive Council, Report of the Interim Chairperson of the Commission on the Status of AU Treaties, EX/CL/36 (III), 17 juni 2003

- Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (in werking getreden voor Ivoorkust in 1996)
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (in werking getreden voor Ivoorkust in 1991)
- Internationaal Verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten (in werking getreden voor Ivoorkust in 1992)
- Internationaal Verdrag voor Burger- en Politieke Rechten (in werking getreden voor Ivoorkust in 1992), inclusief het eerste Facultatief Protocol waarin het individueel klachtrecht bij het Mensenrechtencomité wordt vastgelegd (in werking getreden voor Ivoorkust in 1997),
- Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing (in werking getreden voor Ivoorkust in 1996)
- De vier Geneefse Verdragen uit 1949 betreffende krijgsgevangenen, strijdkrachten ter land en ter zee en burgers in oorlogstijd (in werking getreden voor Ivoorkust in 1961) en de bijbehorende twee Additionele Protocolen uit 1977 betreffende de bescherming van slachtoffers van internationale en niet-internationale gewapende conflicten (in werking getreden voor Ivoorkust in 1988).
- Het Afrikaanse Handvest inzake de Rechten van de Mens en van Volkeren (in werking getreden voor Ivoorkust in 1992), inclusief het bijbehorende Protocol betreffende de Oprichting van een Afrikaans Hof voor de Rechten van de Mens en Volkeren.
- Ottawa Verdrag tegen het gebruik van landmijnen (in werking getreden voor Ivoorkust in 2000)

Ivoorkust heeft het Statuut van het Internationaal Strafhof wel getekend, maar niet geratificeerd. In februari 2005 gaf Ivoorkust niettemin aan de jurisdictie van het Strafhof te erkennen voor oorlogsmisdaden die sinds september 2002 in Ivoorkust zijn gepleegd.²¹³ Volgens de aanklager van het Strafhof hebben de Ivoriaanse autoriteiten ook toestemming gegeven ter plaatse onderzoek te doen.²¹⁴

Ivoorkust heeft het Afrikaans Handvest inzake de Rechten en het Welzijn van het Kind uit 1990 niet getekend.

Ivoorkust heeft bij geen enkel verdragsorgaan van de VN op tijd voldaan aan de rapportageplicht.²¹⁵ De meest recente nakoming van de verdragsverplichting was het rapport van oktober 2002 dat de Ivoriaanse regering indiende bij het Comité inzake het Internationaal Verdrag ter uitbanning van alle vormen van

²¹³ AP, Ivory Coast recognizes jurisdiction of International Criminal Court, 15 februari 2005

²¹⁴ IRIN, Côte d'Ivoire: UN confirms existence of blacklist of human rights abusers, 31 januari 2005

²¹⁵ For The Record 2003, The UN Human Rights System, Côte d'Ivoire, www.hri.ca/fortherecord2003/vol2/cotedivoiretb.htm.

rassendiscriminatie (CERD). Dit document behelsde elf rapportages die vanaf 1982 verschuldigd waren.²¹⁶

3.1.2 Nationale wetgeving

Grondwet

De grondwet van 2000 bevat een uitgebreide opsomming van mensenrechten. Als onvervreembare rechten worden opgenoemd: het recht op leven, vrijheid, ontplooiing van de persoonlijkheid en respect voor de waardigheid. Hierna volgen het verbod op onmenselijke behandeling en foltering, de onschendbaarheid van de woning, een aantal sociale rechten zoals het recht op ontwikkeling, toegang tot gezondheidszorg, scholing en cultuur. Tevens zijn het recht op vrije meningsuiting, het recht op vrije verspreiding van ideeën, het recht van vereniging en vergadering, het recht op asiel voor buitenlandse vluchtelingen, vrijheid van oprichting van politieke partijen, recht op staking en vakbonden, recht op vrije en gelijke toegang tot de rechter, het beginsel dat strafvervolgning alleen op basis van de wet kan plaatsvinden en het verbod op arbitraire detenties alle opgenomen in de grondwet.

In de grondwet wordt tegelijkertijd een aantal rechten en vrijheden ingeperkt. De vrijheid van meningsuiting (art. 9) kan worden ingeperkt wanneer deze in strijd komt met de wet, de rechten van anderen, de nationale veiligheid en de openbare orde. Het recht op vrije verspreiding van ideeën (art. 10) wordt ingeperkt door het verbod op propaganda die de ene sociale groep boven de andere doet prevaleren of die aanzet tot raciale of religieuze haat. Het recht op vrije oprichting van politieke partijen (art. 13) wordt beperkt door het verbod op de oprichting van politieke partijen die zijn geschoeid op regionale, confessionele, tribale, etnische of raciale leest.

Naast de genoemde mensenrechten bevat de grondwet een aantal plichten, die betrekking hebben op het zich houden aan de wet, betalen van belasting en zich inzetten voor een beter leefmilieu.

Volgens de grondwet van 2000 (artikel 35) dienen presidentskandidaten: a) Ivoriaan te zijn van geboorte en af te stammen van een eveneens van geboorte Ivoriaanse vader en moeder; b) nooit afstand te hebben gedaan van de Ivoriaanse nationaliteit; c) nooit een andere nationaliteit te hebben doen prevaleren; d) de laatste vijf jaar vóór de verkiezingen ononderbroken in Ivoorkust te hebben gewoond en daar ten minste tien jaar te hebben verbleven.

²¹⁶

Comité inzake het Internationale Verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD), Côte d'Ivoire – Reports submitted by State Parties under Article 9 of the Convention, CERD/C/382/Add.2, 1 oktober 2002.

Door het akkoord van Linas-Marcoussis wordt voorzien in een wijziging van deze bepaling. In het programma voor de nieuwe Regering van Nationale Verzoening wordt afgedaan met een groot aantal van de bovenstaande eisen. In het regeringsprogramma is voor artikel 35 van de grondwet de volgende tekst overeen gekomen 'De President van de Republiek wordt gekozen voor vijf jaar volgens een universeel direct kiesstelsel. Hij is slechts eenmaal herkiesbaar. De kandidaat moet beschikken over zijn volledige burger- en politieke rechten en ten minste vijfendertig jaar oud zijn. Hij moet uitsluitend van Ivoriaanse nationaliteit zijn, geboren uit een vader of een moeder van Ivoriaanse origine'. Dit is een wijziging ten opzichte van de grondwet uit 2000, welke immers vereiste dat beide ouders van Ivoriaanse afkomst dienen te zijn. De wijziging van artikel 35 is op 17 december 2004 door het parlement aangenomen. Het is nog niet duidelijk of deze grondwetswijziging aan een referendum zal worden onderworpen (zie onder 'Politieke ontwikkelingen' in paragraaf 2.2)

Amnestiewet

In augustus 2003 werd een wet van kracht die voorziet in een amnestie voor alle burgers en militairen die sinds 2000 hebben gepoogd de regering omver te werpen. Vergrijpen, waaronder ook desertie valt, begaan op 17 en 18 september 2000, 24 tot en met 27 oktober 2000, 4 en 5 december 2000, 7 en 8 januari 2001, 10 februari 2001, en 18 en 19 september 2002 en de daaropvolgende periode vallen onder deze wet. De wet stelt hen die naar het buitenland zijn uitgeweken in staat ongestraft naar Ivoorkust terug te keren.²¹⁷ Uitgesloten van amnestie zijn daders van economische vergrijpen, buitenlandse huurlingen en personen die zich schuldig hebben gemaakt aan 'ernstige schendingen' van de mensenrechten. Dit laatste wordt in de wet niet nader gedefinieerd, maar aan de rechtspraak overgelaten.²¹⁸ De misdrijven genoemd in de artikelen 5 tot en met 8 van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof zijn in ieder geval uitgesloten van amnestie, net als schendingen van het Afrikaans Handvest inzake Rechten van de Mens en Volkeren.

Overige wetgeving

Het akkoord van Linas-Marcoussis heeft voor de nationaliteitswetgeving geen ingrijpende gevolgen. Zo blijft de mogelijkheid om twee nationaliteiten te bezitten (reeds mogelijk onder de Nationaliteitswet 61-415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972²¹⁹) bestaan. Het

²¹⁷ First report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire S/2003/801, 8 augustus 2003

²¹⁸ IRIN, Parliament approves amnesty law for rebels, 6 augustus 2003.

²¹⁹ Artikelen 48 – 50 Nationaliteitswet 61-415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972, geven aan dat indien een Ivoriaans burger vrijwillig een vreemde nationaliteit verkrijgt, hij alleen de Ivoriaanse nationaliteit verliest indien de regering een daartoe strekkende machtiging verleent. Zo ook behoudt de Ivoriaanse echtgenote van een vreemdeling haar Ivoriaanse nationaliteit, tenzij zij hiervan afstand doet

regeringsprogramma voegt een grond toe aan de lijst met redenen die leiden tot het verlies van de Ivoriaanse nationaliteit. Volgens deze wijziging kan de Ivoriaanse nationaliteit worden verloren, indien men functies in regering of parlement van een ander land heeft vervuld en dit blijft doen niettegenstaande een uitdrukkelijk bevel van de regering van Ivoorkust de functie te beëindigen.²²⁰

3.2 Toezicht

Internationaal

Internationaal toezicht is sinds 19 september 2002 wegens de crisis zeer beperkt mogelijk geweest. Door de Verenigde Naties zijn enkele malen missies van enkele dagen in het land uitgevoerd.²²¹

In mei 2004 kwam het rapport uit van de Onafhankelijke Onderzoekscommissie die de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Rechten van de Mens had ingesteld om onderzoek te doen naar de mensenrechtenschendingen tijdens de gebeurtenissen van 25 maart 2004. In vervolg hierop ging op 22 juni 2004 een Onderzoekscommissie van start om alle mensenrechtenschendingen en schendingen van het humanitaire recht die sinds 19 september 2002 in Ivoorkust hebben plaatsgevonden te onderzoeken.²²² In december 2004 lekte het geheime rapport van deze Onderzoekscommissie uit naar een Franse krant (zie voor de inhoud van het rapport paragraaf 3.3 'Naleving en Schendingen').

Nationaal gouvernementeel

Op basis van het vredesakkoord van Linas-Marcoussis werd op 23 april 2004 de Wet op de Nationale Mensenrechtencommissie (*commission nationale des droits de l'homme de la Côte d'Ivoire, CNDHCI*) van kracht.²²³ Het is niet bekend of deze commissie inmiddels is samengesteld of al activiteiten heeft ontplooid.

Op 29 september 2004 richtte de regering van Nationale Verzoening een Nationaal Comité tegen Kinderarbeid op, gericht op het bestrijden van de uitbuiting van kinderen op koffie- en cacaoplantages.²²⁴ Er is niets bekend over de activiteiten van dit comité tijdens de verslagperiode.

---

en zij de nationaliteit van haar man aan kan nemen (artikel 51 Nationaliteitswet). Derhalve sluit de Nationaliteitswet van 1961 een dubbele nationaliteit niet uit.

²²⁰ [S/2003/99](#) en artikel 53 Nationaliteitswet 61-415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972

²²¹ OCHA, Crisis in Côte d'Ivoire Situation Report No. 21, 2 – 13 februari 2004 en IRIN, UN envoy slams fear and lack of responsibility in media, 11 februari 2004

²²² VN, Press Release: Acting High Commissioner for Human Rights Establishes Independent Commission of Inquiry for Côte d'Ivoire, 8 april 2004

²²³ AFP, 24 april 2004.

²²⁴ [S/2004/962](#)

Volgens de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties zijn de Ivoiriaanse regering noch de *Forces Nouvelles* bereid de noodzakelijke maatregelen te treffen om ernstige schendingen van de mensenrechten te bestraffen. Beide partijen weigeren onderzoekers toegang tot informatie. Ook beletten ze onderzoekers de toegang tot bepaalde delen van hun troepen, waardoor het vaak niet mogelijk is vast te stellen wie verantwoordelijk is voor mensenrechtenschendingen.²²⁵ De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties is van mening dat de Ivoiriaanse rechtbanken niets doen tegen aansporing tot geweld tegen burgers of bepaalde etnische, religieuze of raciale gemeenschappen.²²⁶

Nationaal niet-gouvernementeel

In Ivoorkust is een aantal nationale non-gouvernementele mensenrechtenorganisaties actief. De belangrijkste nationale ngo LIDHO (*Ligue Ivoirienne des Droits de l'Homme*) ondervond in het verleden regelmatig hinder bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Zo ontving de oud-voorzitter van LIDHO (Martin Bléou, thans minister van Binnenlandse Veiligheid) af en toe telefonische bedreigingen.

In april 2004 publiceerde de MIDH (*Mouvement Ivoirien des Droits Humains*) een onderzoeksrapport over het gewelddadige overheidsoptreden rond de verhinderde demonstratie van 25 maart 2004. Na publicatie van het rapport werden de interim-voorzitter en een lid van de MIDH door onbekenden geïntimideerd en met de dood bedreigd.²²⁷ In december 2004, na publicatie van een rapport over de gebeurtenissen in november 2004, besloot de voorzitter van MIDH onder te duiken.²²⁸

De APDH (*Association Actions pour la Protection des Droits de l'Homme*) is de derde mensenrechtenorganisatie in Abidjan.

Internationaal niet-gouvernementeel

Amnesty International en Human Rights Watch rapporteren regelmatig over Ivoorkust.

3.3 Naleving en schendingen

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties noemde de mensenrechtensituatie in Ivoorkust in december 2004 'verslechterend' en een kwestie van zeer ernstige

---

²²⁵ [S/2004/962](#)

²²⁶ Ibidem

²²⁷ Amnesty International, Côte d'Ivoire/Fear for safety/Death threats, 4 mei 2004

²²⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

zorg. Door het hele land vinden ernstige mensenrechtenschendingen plaats, zowel in regeringsgebied als in de Vertrouwenszone en *Forces Nouvelles*-gebied.²²⁹

In december 2004 lekte een geheim VN-rapport over mensenrechtenschendingen in Ivoorkust uit naar een Franse krant. In het rapport, dat de periode september 2002-2004 zou beslaan, zouden zowel regeringstroepen als *Forces Nouvelles* verantwoordelijk worden gehouden voor massamoorden, foltering en verkrachting.²³⁰ Hoewel in het onderhavige ambtsbericht de situatie van mei 2004 tot en met maart 2005 centraal staat, kan niet worden voorbijgegaan aan enkele voorbeelden van eerdere mensenrechtenschendingen die in het geheime VN-rapport zouden worden aangehaald. Genoemd in de media waren onder meer de standrechtelijke executie van 131 burgers door de *Forces Nouvelles* in september 2002; de executie van 120 gastarbeiders op plantages door regeringstroepen in december 2002; verkrachting van vrouwen en kinderen; gedwongen geslachtsgemeenschap van een man met zijn moeder en het dwingen van een vrouw tot het drinken van bloed.²³¹

Eind januari 2005 bevestigde de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties dat er naast dit rapport een geheime lijst bestaat van personen die verantwoordelijk worden gehouden voor mensenrechtenschendingen. Deze lijst wordt met het oog op eventuele latere vervolging geheim gehouden en overgedragen aan het Internationale Strafhof.²³²

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

De grondwet erkent het recht op vrije meningsuiting. Niettemin was tijdens de verslagperiode sprake van een aantal ongefundeerde arrestaties van leden van oppositiepartijen. Zij werden allen uiteindelijk zonder veroordeling vrijgelaten.²³³ In de stad Bouna, in *Forces Nouvelles*-gebied, zouden burgers worden gedetineerd als zij zich negatief uitlaten over de *Forces Nouvelles*.²³⁴

Ook de grondwettelijk vastgelegde persvrijheid in Ivoorkust wordt ernstig beteugeld. Zowel Ivoriaanse als buitenlandse journalisten werden gedurende de verslagperiode bedreigd, mishandeld of korte tijd vastgehouden.²³⁵

---

²²⁹ [S/2004/962](#)

²³⁰ AFP, Côte d'Ivoire: Top government official rejects UN atrocity accusations, 29 januari 2005

²³¹ BBC News, Region blamed for Ivorian horror, 28 december 2004

²³² IRIN, Côte d'Ivoire: UN confirms existence of blacklist of human rights abusers, 31 januari 2005

²³³ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²³⁴ IRIN, Divided by war, silenced by fear, 10 maart 2005

²³⁵ Amnesty International, Côte d'Ivoire/Fear for safety/Death threats, 4 mei 2004 en US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

In april 2004 werd, voor het eerst onder het bewind van president Gbagbo, een journalist veroordeeld wegens laster. Gaston Bony had in zijn krant 'Le Venin' geschreven over mogelijke corruptie van een burgemeester in Zuid-Ivoorkust en werd daarvoor veroordeeld tot zes maanden cel en een boete van ongeveer US\$93.²³⁶ Eind juli 2004 werd Bony voorlopig op vrije voeten gesteld vanwege gezondheidsproblemen.²³⁷

Op 16 april 2004 werd de Frans-Canadese journalist Guy-André Kieffer, die regelmatig publiceerde over corruptie in Ivoorkust en al enige doodsbedreigingen had ontvangen, in Abidjan ontvoerd.²³⁸ Sindsdien is er niets meer van hem vernomen. Een zwager van FPI-fractievoorzitter en presidentsvrouw Simone Gbagbo is door de Ivoiriaanse autoriteiten aangeklaagd voor de ontvoering en gevangenhouding van en de moord op Kieffer, al is het lichaam van de journalist nooit gevonden.²³⁹ Met de aanhouding van deze verdachte, die alle betrokkenheid ontkent, lijkt het verdere onderzoek naar het lot van Kieffer stil te liggen.²⁴⁰

Op 4 november 2004 vielen aanhangers van president Gbagbo de kantoren van drie grote kranten en van de politieke partijen RDR en PDCI-RDA aan en verschenen toen enkele weken niet. Andere onafhankelijke kranten schorten hun publicaties enige tijd op nadat ze bedreigingen hadden ontvangen. Eind november 2004 gaven deze kranten een gezamenlijke, gratis krant uit om te protesteren tegen de persbreidel.²⁴¹

Jeunes Patriotes bedreigden tijdens de verslagperiode krantenverkopers en het distributiebedrijf Edipress, die de distributie van oppositionele kranten enige malen opschorpten. De minister voor Mensenrechten veroordeelde deze bedreigingen.²⁴²

---

²³⁶ Het gemiddelde jaarinkomen in Ivoorkust bedraagt US\$660 (BBC News, Country profile Ivory Coast, 18 december 2004). Committee to protect journalists (CJP), Ivory Coast: journalist imprisoned, 8 april 2004

²³⁷ CJP, Ivory Coast: journalist granted provisional release, now fears for his safety, 3 augustus 2004

²³⁸ CJP, Ivory Coast: French-Canadian journalist missing, 21 april 2004

²³⁹ CJP, Ivory Coast: key witness charged in case of missing journalist, 2 juni 2004 en Jeune Afrique/L'Intelligent, Simone Gbagbo – La Pasionaria de Cocody, 26 december 2004- 8 januari 2005

²⁴⁰ Jeune Afrique/L'Intelligent, French judges in Kieffer case start to pressure regime officials, 21 februari 2005

²⁴¹ [S/2004/962](#) en AP, Shut-down newspapers publish protest edition in Ivorycoast, 22 november 2004

²⁴² US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005 en AP, Shut-down newspapers publish protest edition in Ivorycoast, 22 november 2004

In juni 2004 kondigde de waarnemend minister voor Communicatie, die FN-leider Soro verving, aan dat ter bescherming van staatsbelangen de media in staatshanden voor bepaalde uitingen toestemming van de minister nodig had. Naast deze maatregel, die effectief bleek te zijn, betrachtten journalisten tijdens de verslagperiode zelfcensuur.²⁴³

Tijdens de verslagperiode werden de uitzendingen van internationale radiostations als Radio France International, BBC en Africa n° 1 enkele keren geblokkeerd, met name op momenten dat er sprake was van de autoriteiten onwettig nieuws, zoals de verschijning van het VN-rapport over 'Zwarte donderdag'.²⁴⁴ Ook tijdens de gewelddadigheden begin november 2004 werden de buitenlandse zenders gesaboteerd, hetgeen tot 24 november voortduurde.²⁴⁵ Ook in november 2004 werd de directeur van *Radio et Télévision de Côte d'Ivoire*, die was aangesteld door Informatie-minister en *Forces Nouvelles*-leider Guillaume Soro, vervangen door een vertrouweling van president Gbagbo.²⁴⁶ Radio France International heeft zijn kantoor in Abidjan gesloten en veel (westerse) journalisten hebben Abidjan verlaten.²⁴⁷

Op 13 augustus 2004 ging met goedkeuring van de regering de VN-radiozender ONUCI FM van start, gericht op het maken van objectieve en verzoenende uitzendingen.²⁴⁸ ONUCI FM is inmiddels te ontvangen in Abidjan, Daloa en Bouaké.²⁴⁹ Overheidsreguleringen verbieden het uitzenden van politiek commentaar, al werd de oppositie op de radio geregeld bekritiseerd.²⁵⁰

In *Forces Nouvelles*-gebied zijn pro-regeringskranten verkrijgbaar. In augustus 2004 werd de journalist Amadou Dagnogo naar eigen zeggen door leden van de *Forces Nouvelles* in Bouaké ontvoerd. Dagnogo werd zes dagen vastgehouden, geslagen en gemarteld, voordat hij kon ontkomen. Dagnogo schreef kritische artikelen over de leiderschapsperikelen binnen de *Forces Nouvelles*, waarbij hij berichtgeving over wreedheden van de FN niet schuwde, en was al enkele malen bedreigd.²⁵¹

---

²⁴³ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
²⁴⁴ [S/2004/443](#)
²⁴⁵ [S/2004/962](#)
²⁴⁶ Ibidem
²⁴⁷ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
²⁴⁸ [S/2004/697](#)
²⁴⁹ [S/2004/962](#) en US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
²⁵⁰ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
²⁵¹ CJP, Ivory Coast: French peacekeepers rescue missing journalist from rebel zone, 15 oktober 2004

De Ivoiriaanse media hebben gedurende de verslagperiode door het verspreiden van haatzaaiende propaganda een belangrijke destabiliserende rol gespeeld.²⁵² De VN-Veiligheidsraad gaf in november 2004 aan 'zeer bezorgd' te zijn over de oproepen van met name radio en televisie tot haat en geweld tegen buitenlanders.²⁵³ Ook de Afrikaanse Unie maakt zich zorgen over haatdragende en intolerante media-uitingen.²⁵⁴ Genoemde uitlatingen kwamen in november 2004 van onder meer pro-Gbagbo-kopstukken als parlementsvoorzitter Mamadou Koulibaly, de leider van de *Jeunes Patriotes* en van de voorzitter van de FPI, Affi N'Guessan. De Ivoiriaanse media, met name die in Abidjan, staan onder directe controle van politieke partijen en zijn nauwelijks objectief.²⁵⁵

In november 2004 kwam het rapport uit van de VN-Speciale Rapporteur inzake de Vrijheid van Meningsuiting, die begin 2004 een bezoek bracht aan Ivoorkust. Zijn bevindingen van begin 2004 komen overeen met bovengenoemde schets van de verslagperiode.²⁵⁶

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De grondwet voorziet in de vrijheid van vergadering. Demonstraties moeten drie dagen van tevoren worden aangemeld bij het ministerie van Veiligheid of het ministerie van Binnenlandse Zaken. Tijdens de verslagperiode werd echter enkele malen toestemming geweigerd of later weer ingetrokken.²⁵⁷ Volgens een presidentiële verordening moeten bijeenkomsten op universiteitscampussen nadrukkelijk vooraf worden goedgekeurd.²⁵⁸

Tijdens de verslagperiode vonden in regeringsgebied meerdere gewelddadige demonstraties van *Jeunes Patriotes* plaats, waarbij de autoriteiten niet ingrepen. In FN-gebied werd verschillende keren gedemonstreerd tegen president Gbagbo en voor de FN.²⁵⁹

De grondwet voorziet ook in de vrijheid van vereniging. Gedurende de verslagperiode werd dit recht doorgaans gerespecteerd.

---

²⁵² [S/2004/443](#) en [S/2004/697](#)

²⁵³ [S/RES/1572](#)

²⁵⁴ African Union, Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council, 10 januari 2005

²⁵⁵ [S/2004/443](#) en [S/2004/697](#)

²⁵⁶ Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Ambeyi Ligabo, E/CN.4/2005/64/Add.2, 1 november 2004

²⁵⁷ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁵⁸ Ibidem

²⁵⁹ Ibidem

Aanhangers van president Gbagbo vielen op 4 november 2004 echter de kantoren van de politieke partijen RDR en PDCI-RDA aan.²⁶⁰ Voor zo ver bekend heeft de Ivoiriaanse regering geen gehoor gegeven aan de oproep van de Afrikaanse Unie om compensatie te bieden aan politieke verenigingen, burgers en vreemdelingen die door geweld, verdrijving of onteigening schade hebben ondervonden van de gebeurtenissen van november 2004.²⁶¹

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

De grondwet erkent vrijheid van godsdienst. In het algemeen erkent de overheid deze vrijheid, hoewel sinds september 2002 de interreligieuze spanningen zijn toegenomen²⁶². Veel sympathisanten van de *Forces Nouvelles* zijn afkomstig uit het overwegend islamitische noorden, en de zuidelijke bevolking is overwegend christelijk. Islamitische burgers ondervinden nog steeds hinder van verdenkingen dat ze de *Forces Nouvelles* steunen, maar gedurende 2004 zou deze hinder enigszins zijn afgenomen. Sommige moslims voelen zich gediscrimineerd op de arbeidsmarkt of bij de afgifte van identiteitskaarten.²⁶³

Ivoorkust kent geen staatsgodsdienst. Hoewel christenen geen meerderheid vormen, kan worden gesteld dat de overheid om historische en etnische redenen christenen bevoordeelt. Zo worden christelijke scholen wel financieel ondersteund, terwijl islamitische scholen geen aanspraak kunnen maken op subsidie.²⁶⁴

In maart 2003 werd het ministerie van Godsdienst ingesteld, dat als taak heeft om nationale verzoening te bevorderen en te voorkomen dat de burgeroorlog het karakter krijgt van een interetnisch en religieus conflict. Voorts moet het ministerie het seculiere karakter van Ivoorkust benadrukken.²⁶⁵ Ook religieuze leiders spannen zich in voor interreligieuze verzoening, bijvoorbeeld door het organiseren van een gezamenlijke herdenkingsdienst voor de doden die op 'Zwarte Donderdag' 25 maart 2004 (zie paragraaf 2.1.2) waren gevallen.²⁶⁶

---

²⁶⁰ [S/2004/962](#)

²⁶¹ African Union, Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council, 10 januari 2005

²⁶² U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2004 – Côte d'Ivoire, september 2004.

²⁶³ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁶⁴ Ibidem

²⁶⁵ U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2003 – Côte d'Ivoire, december 2003

²⁶⁶ U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2004 – Côte d'Ivoire, september 2004 en AFP, 'Two' killed in militiamen-police clash; bishops plead for peace, 3 februari 2005

Veiligheidstroepen vielen in de tweede helft van 2004 in Yamoussoukro een moskee aan waar zich gelovigen bevonden. Nadere details zijn niet bekend²⁶⁷

Het onderzoek naar de aanslag waaraan op 10 februari 2004 vijf islamitische geestelijken ontsnapten heeft niets opgeleverd.²⁶⁸

3.3.4 Bewegingsvrijheid

Nationaal

Tussen het noorden en het zuiden van Ivoorkust is zowel commercieel als privé-verkeer mogelijk, zij het dat men een groot aantal wegversperringen moet passeren en vaak voor passage moet betalen. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor burgers om door het land te reizen zeer beperkt. De bewaking van wegversperringen vindt plaats door slecht betaalde, ongedisciplineerde en corrupte agenten of soldaten, zowel in gebied van het regeringsleger als de *Forces Nouvelles*, zodat vaak geld afgetroggeld wordt, en reizigers anderszins worden lastiggevallen en geïntimideerd.²⁶⁹ Reizigers die niet kunnen betalen, worden soms gedetineerd totdat iemand hen vrij koopt.²⁷⁰

Bij de wegversperringen wordt naar identiteitskaarten gevraagd, maar ook naar andere, soms niet bestaande, documenten. Deze praktijken zijn vooral gericht op reizigers komend uit het noorden (*Forces Nouvelles*-gebied), niet-Ivorianen en Ivorianen met een 'noordelijk klinkende achternaam'. Zij worden ook vaak voor een hoger bedrag afgeperst dan andere reizigers. Wanneer mensen het gevraagde bedrag niet kunnen betalen, laten de bussen die hen vervoeren hen achter bij het checkpoint.²⁷¹ Veiligheidstroepen vernietigden en confisqueerden gedurende de verslagperiode ongestraft de identiteitspapieren van niet-Ivorianen.²⁷²

In Abidjan worden de wegversperringen bemand door de ordediensten; volgens de regering met het oog op de veiligheid. In praktijk worden de wegversperringen, die soms minder dan 100 meter van elkaar zijn verwijderd, slechts gebruikt om voorbijgangers af te persen, met name de buitenlanders onder hen.²⁷³ Eind november 2004 werd de Franse ambassadeur in Abidjan aangehouden en teruggestuurd bij een wegversperring. Bij zijn tweede poging te passeren, na

---

²⁶⁷ [S/2004/962](#)

²⁶⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁶⁹ OCHA, Situation Report No. 25, 1-14 april 2004 en *Fraternité Matin*, Sommes-nous en sécurité? Les corridors du vol organisé, 2 september 2004

²⁷⁰ IRIN, Rebels with a cause, but no training, 11 maart 2005

²⁷¹ Ibidem

²⁷² US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁷³ *Fraternité Matin*, Sommes-nous en sécurité? Les corridors du vol organisé, 2 september 2004

getelefoneerd te hebben met de Ivoriaanse minister van Defensie, werd de ambassadeur enige tijd vastgehouden bij de wegversperring voordat hij werd doorgelaten.²⁷⁴ In augustus 2004 werden enkele politieagenten en militairen gearresteerd vanwege afpersing. De Openbaar Aanklager riep burgers op aangifte te doen van afpersing. Er is echter niemand veroordeeld voor afpersing.²⁷⁵

Op 16 augustus 2004 spraken de gewapende tak van de *Forces Nouvelles* (FAFN), FANCI, Licorne en ONUCI, verenigd in de Quadripartiete Commissie, over het terugbrengen van het aantal wegversperringen.²⁷⁶ Er is geen informatie voorhanden of deze besprekingen daadwerkelijk hebben geleid tot een afname van het aantal wegversperringen. Afpersing bij wegversperringen levert regerings- en FN-soldaten tienduizenden Euro's per dag op.²⁷⁷ Sinds de gebeurtenissen van november 2004 is de Quadripartiete Commissie beperkt tot een dialoog tussen FANCI en ONUCI; *Licorne* en *Forces Nouvelles* doen niet meer mee.²⁷⁸

Zowel *Forces Nouvelles* als het nationale leger FANCI beperkten gedurende de verslagperiode de bewegingsvrijheid van ONUCI- en Licorne-soldaten.²⁷⁹ Zo werd op 23 oktober 2004 in Yamoussoukro een vliegtuig van ONUCI, waarin zich leden van de *Forces Nouvelles* bevonden, omsingeld door leden van de FANCI. Na tussenkomst van ONUCI kon het vliegtuig alsnog vertrekken.²⁸⁰

Ook hulporganisaties werden tijdens de verslagperiode in hun bewegingsvrijheid beperkt, met name in het westen van het land.²⁸¹ Eind november 2004 bedreigden gewapende leden van de *Forces Nouvelles* de inzittenden van een WFP-vliegtuig dat in Man was geland, waarbij in de lucht werd geschoten en toegesnelde VN-personeel de toegang tot het vliegveld werd ontzegd. Hierop heeft WFP zijn vluchten op West-Ivoorkust opgeschort.²⁸² Het is niet bekend of WFP de vluchten inmiddels weer heeft hervat. Op 30 november 2004 garandeerden de leiders van de *Forces Nouvelles* ONUCI vrije toegang van VN-personeel tot alle gebieden onder FN-gezag.²⁸³

Internationaal

Ivorianen kunnen zonder restricties van en naar het buitenland reizen, al werden gedurende de verslagperiode leden van de oppositie door de politie lastiggevallen

---

²⁷⁴ Africa Confidential, Another man with a plan, 3 december 2004
²⁷⁵ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
²⁷⁶ [S/2004/697](#)
²⁷⁷ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004
²⁷⁸ [S/2004/976](#)
²⁷⁹ [S/2004/697](#)
²⁸⁰ [S/2004/962](#)
²⁸¹ Ibidem
²⁸² Ibidem
²⁸³ Ibidem

op het vliegveld van Abidjan. In mei 2004 kondigde president Gbagbo aan dat zijn toestemming vereist was voor buitenlandse reizen van ministers. Eén oppositieminister zag zich om deze reden genoodzaakt zijn reis af te blazen.²⁸⁴ De grens met Ghana in FN-gebied staat onder controle van de *Forces Nouvelles*, die zelf verzonden douanetarieven hanteren.²⁸⁵

Terugkerende (ex-)asielzoekers worden, mits in het bezit van een reisdocument, niet anders behandeld dan andere Ivoriaanse reizigers.

Afrikaanse buitenlanders die willen terugkeren naar Ivoorkust om weer te gaan werken op de plantages zijn gedurende de verslagperiode tegengehouden door regeringstroepen, met name in het westen van het land.²⁸⁶

De internationale luchthaven van Ivoorkust is gelegen nabij Abidjan. De luchthaven wordt onder andere aangedaan door de volgende luchtvaartmaatschappijen:

- Internationale vluchten: Air France, Kenya Airways, SN Brussels Airways, South African Airways.
- Regionale en interlokale vluchten: Air Ivoire, Air Sénégal, Weasua Air Transport.

In november 2004 schortte een aantal luchtvaartmaatschappijen de vluchten op Abidjan tijdelijk op of paste de dienstregeling aan.

De reizigerscontrole op de moderne luchthaven van Abidjan is redelijk georganiseerd. Ivoriaanse staatsburgers dienen bij vertrek te beschikken over een geldige Nationale Identiteitskaart of Verblijfsvergunning. Ingezetenen van Ivoorkust (niet-staatsburger) dienen voor verblijf een geldig paspoort en een geldige verblijfsvergunning te kunnen tonen. Onderdanen van een ECOWAS-lidstaat (met uitzondering van Ivoorkust) hebben voor een verblijf van minder dan een maand alleen een paspoort of Nationale Identiteitskaart nodig, voor een verblijf langer dan een maand zijn een paspoort en visum vereist. Andere nationaliteiten dienen een paspoort met visum te kunnen tonen. Voor alle reizigers geldt dat een gele-koortsvaccinatie verplicht is.

Internationale reisdocumenten

Paspoorten worden afgegeven onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Vanaf de leeftijd van 18 jaar kan zelfstandig een paspoort worden aangevraagd. Een paspoort wordt centraal afgegeven in Abidjan en kan

---

²⁸⁴ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁸⁵ IRIN, Rebels with a cause, but no training, 11 maart 2005

²⁸⁶ Idem en [S/2004/962](#)

worden aangevraagd bij de politie (*Sûreté*), afdeling *Police Air et Frontières*. Bij de aanvraag dienen de volgende documenten te worden overlegd: 4 pasfoto's, een geboorteakte van de aanvrager plus de geboorteaktes van beide ouders, een identiteitskaart en een bewijs van nationaliteit. Een paspoort is drie jaar geldig, met de mogelijkheid te verlengen tot vijf jaar. De kosten bedragen 20.000 franc CFA (ongeveer 30 euro).²⁸⁷ Dienst- en diplomatieke paspoorten worden afgegeven onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Identificatieplicht

Begin 2003 is de Ivoiriaanse overheid gestopt met het uitgeven van identiteitspapieren, omdat in het kader van het akkoord van Linas-Marcoussis nieuwe regels zouden worden opgesteld. Eind 2004 werd door het parlement een nieuwe identificatie- en naturalisatiewet aangenomen, maar de oppositie stemt vooralsnog niet in met de nieuwe wetgeving.²⁸⁸

Het verkrijgen van nieuwe identiteitskaarten is voor zover bekend op dit moment dan ook niet mogelijk. Aanvragen is wel mogelijk, waarop men een bewijs ontvangt met vermelding dat de kaart is aangevraagd. Voorts geldt dat in de praktijk weinigen in Ivoorkust dagelijks hun identiteitsbewijs bij zich dragen. Het niet dragen van identiteitsbewijzen werkt naar verluidt afpersingen bij checkpoints in de hand.

Voor 2003 konden staatsburgers vanaf vijftien jaar hun Nationale Identiteitskaart (*Carte nationale d'Identité*) verkrijgen bij het Nationale Bureau voor Identificatie (O.N.I., *Office nationale d'Identification*).²⁸⁹ Een aanvraag voor de identiteitskaart wordt ingediend bij een van de lokale vertegenwoordigingen van het O.N.I.. Indien een identiteitskaart voor de eerste maal wordt aangevraagd dient een Ivoiriaan van geboorte de volgende documenten te overleggen: een geboorteakte en 1000 franc CFA (ongeveer 1,50 euro). Voor hen die de Ivoiriaanse nationaliteit via naturalisatie hebben verkregen geldt dat zij ook een afschrift van het naturalisatiebesluit moeten overleggen.

In *Forces Nouvelles*-gebied worden geboortes niet geregistreerd. Er worden ook geen geboorteaktes verstrekt.

Iedere buitenlander die voornemens is om zijn hoofdverblijf in Ivoorkust te hebben of die langer dan drie maanden verblijf houdt in Ivoorkust dient in het bezit te zijn van een verblijfsvergunning (*carte de séjour* of *carte de réfugié*).

²⁸⁷ Het gemiddelde jaarinkomen in Ivoorkust bedraagt US\$660 (BBC News, Country profile Ivory Coast, 18 december 2004).

²⁸⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁸⁹ Artikel 1, Besluit nr. 2002-331 van 13 juni 2002 betreffende de verlenging van de geldigheid van identiteitsbewijzen.

Geregistreerde Liberiaanse vluchtelingen, verblijvend in de ontvangstzone (*zone d'accueil*) in de grensgebieden, bezitten een identiteitskaart, afgegeven door de lokale autoriteiten. Het is vluchtelingen uit deze categorie niet toegestaan zich vrij te vestigen buiten die zone. Geregistreerde stedelijke vluchtelingen zijn veelal in het bezit van hetzij een vluchtelingenkaart (*carte de réfugié*) hetzij een verblijfsvergunning (*carte de séjour*). De vluchteling die houder is van een verblijfsvergunning, kan zich in principe vrij bewegen maar zich niet zonder toestemming van de autoriteiten elders vestigen.

3.3.5 Rechtsgang

In Ivoorkust heerst ten aanzien van mensenrechtenschendingen een cultuur van straffeloosheid. De *Forces Nouvelles* noch de regering hebben daadwerkelijk stappen ondernomen om daders van schendingen van mensenrechten aan te pakken. Ook de activiteiten van de milities en *Jeunes Patriotes* werden door de regering getolereerd.²⁹⁰ De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties is van mening dat de Ivoriaanse rechtbanken niets doen tegen aansporing tot geweld tegen burgers of bepaalde etnische, religieuze of raciale gemeenschappen.²⁹¹

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties constateerde eind augustus 2004 dat in regeringsgebied sprake is van straffeloosheid ten aanzien van gewelddadige aanvallen op internationaal personeel en op parlementariërs.²⁹² Militieleden die in februari 2005, na hun aanval op de *Forces Nouvelles* in Logouale, door ONUCI waren opgepakt zouden bij hun overdracht aan de Ivoriaanse politie in Guiglo zowel door de autoriteiten als de lokale bevolking als helden zijn binnengehaald.²⁹³

Het gerechtelijk apparaat functioneert langzaam en ondoorzichtig. Rechters laten zich in gevoelige zaken beïnvloeden door politieke druk en zijn omkoopbaar.²⁹⁴ Ook de politie is vaak corrupt.²⁹⁵

In het noorden en in de Vertrouwenszone functioneert het gerechtelijk apparaat sinds september 2002 niet meer. Justitieel personeel in het door het regeringsleger beheerste gebied beklagde zich tegenover de Verenigde Naties over de

---

²⁹⁰ [S/2004/3](#) en [S/2004/962](#)

²⁹¹ [S/2004/962](#)

²⁹² [S/2004/697](#)

²⁹³ IRIN, Militia fighters from Logouale attack handed over to Ivorian police, 4 maart 2005

²⁹⁴ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁹⁵ *Fraternité Matin*, Sommes-nous en sécurité? "Pour votre sécurité ne comptez pas sur la police" - "Ceux qui arrivent sont les pires", 3 september 2004

onmogelijkheid om mensenrechtenschendingen te vervolgen die door het regeringsleger of de ordediensten worden begaan.²⁹⁶

3.3.6 Arrestaties, detenties en verdwijningen

Gedurende de verslagperiode zijn in zowel regerings- als *Forces Nouvelles*-gebied personen verdwenen. Ook is sprake geweest van willekeurige arrestaties en van illegale en *incommunicado* detentie.²⁹⁷

De politie en Gendarmerie zijn tijdens de verslagperiode diverse keren zonder (op naam gesteld) huiszoekingsbevel huizen binnen gevallen, met name die van noorderlingen en niet-Ivorianen. In juli 2004 trokken agenten en Gendarmes de wijk Anyama in Abidjan binnen, waar veel immigranten en noorderlingen wonen. Ze plunderden en doorzochten huizen, vernietigden identiteitspapieren, mishandelden bewoners en stalen geld. Eén bewoner werd doodgeschoten. De minister voor Mensenrechten veroordeelde deze aanval, maar de autoriteiten ondernamen verder geen actie tegen de verantwoordelijken.²⁹⁸

De situatie in de gevangenissen is slecht. De voedselvoorziening en de medische faciliteiten, met name voor vrouwen, zijn ontoereikend. In de belangrijkste gevangenis in Abidjan, het *Maison d'Arrêt et de Correction d'Abidjan* (MACA), die is berekend op 1500 gevangenen, bevonden zich in mei 2004 6000 gedetineerden. Begin november 2004 vonden zeven gevangenen in MACA de dood toen rellen uitbraken over een tekort aan drinkwater. Enkele gevangenen wisten te ontsnappen; enkele dagen later, tijdens de grootscheepse gewelddadigheden in Abidjan, gevolgd door een massale ontsnapping van enkele duizenden gevangenen. Veiligheidstroepen schoten daarbij 19 gevangenen dood en verwonden 66. Tweehonderd van de ontsnapte gevangenen zijn inmiddels - al dan niet vrijwillig- naar het MACA teruggekeerd.²⁹⁹

Mannen en vrouwen worden gescheiden van elkaar gedetineerd, evenals volwassenen en kinderen. Er zijn berichten van vrouwelijke gevangenen die seksuele relaties onderhouden met gevangenenbewaarders in ruil voor voedsel of bepaalde voorrechten.³⁰⁰

---

²⁹⁶ [S/2004/3](#)

²⁹⁷ [S/2004/697](#); US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005; [S/2004/962](#) en en Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Report of the Commission on inquiry, 29 april 2004; gevonden op www.rfi.fr

²⁹⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

²⁹⁹ Idem en ICRC, Côte d'Ivoire – Bulletin no. 1, 22 november 2004

³⁰⁰ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

Een groot deel van de gedetineerden is niet veroordeeld en zit, gezamenlijk met veroordeelde misdadigers, langer dan de voorgeschreven 48 uur in voorarrest. Sommige gevangenen zitten al jaren vast in afwachting van berechting. Ook de *Direction de la Surveillance du Territoire* (D.S.T.), een ongeüniformeerde directie van de politie die is belast met het waarborgen van de nationale veiligheid, zou gedetineerden langer vasthouden dan toegestaan. De D.S.T. en andere politiediensten zouden sommige gedetineerden contact met een advocaat of met familieleden ontzeggen.³⁰¹ Er werden naar verluidt ook gedetineerden door politie en Gendarmerie vastgehouden in irreguliere detentiecentra in militaire kampen, zonder dat er een proces volgde. Ook zou er sprake zijn van gedwongen bekentenissen.³⁰²

Het Rode Kruis, Artsen zonder Grenzen en andere hulporganisaties hebben doorgaans toegang tot de gevangenen in regeringsgebied.³⁰³

Ook de *Forces Nouvelles* houden er detentiecentra op na, die openstonden voor bezoeken van het Rode Kruis en ONUCI.³⁰⁴ In FN-gebied lopen (vermeende) aanhangers van president Gbagbo of van Ibrahim Coulibaly risico gearresteerd of gedetineerd te worden. Dit geldt ook voor burgers die zich kritisch uitlaten over de FN.³⁰⁵

Zo voerden de *Forces Nouvelles* diverse arrestaties uit na de gewelddadige botsing tussen verschillende *Forces Nouvelles*-facties in juni 2004.³⁰⁶ In augustus 2004 bleek, dat aanhangers van FN-leider Soro ongeveer 100 personen, waaronder burgers, in een container in Korhogo gevangen hielden. De gedetineerden kregen geen water of voedsel, ze stonden te dicht op elkaar om te bewegen en er zou een aantal keer traangas in de container gepompt zijn. Ongeveer 75 gevangenen zouden in de container zijn bezweken en zijn begraven in de massagraven die de VN in augustus 2004 ontdekte. Volgens inwoners van Korhogo werd de container regelmatig gebruikt als gevangenis, ook voor niet-politieke gevangenen.³⁰⁷ In Korhogo zou ook een detentiecentrum met de naam *Centre Territoriale de Korhogo* in gebruik zijn.³⁰⁸ In juli en november 2004 werden mannen zonder duidelijke reden door leden van de FN vastgehouden, onder meer in een container in Sakassou. De *Forces Nouvelles* dreigden hen te doden als dorpsgenoten niet met losgeld van meer dan duizend euro over de brug kwamen. Er zijn ook andere

³⁰¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁰² Ibidem

³⁰³ Ibidem

³⁰⁴ Ibidem

³⁰⁵ Idem en IRIN, Divided by war, silenced by fear, 10 maart 2005

³⁰⁶ [S/2004/697](#)

³⁰⁷ AP, Survivors tell of mass killings in rebel Ivory Coast, 6 augustus 2004

³⁰⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

berichten verschenen over lukrake detentie van burgers die pas na betaling worden vrijgelaten.³⁰⁹ Na de regeringsaanvallen op FN-gebied in november 2004 namen verdwijningen, arbitraire arrestaties en *incommunicado* detenties toe.³¹⁰

3.3.7 Mishandeling en foltering

Volgens de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties komt marteling in zowel *Forces Nouvelles*- als regeringsgebied voor, en ook in de Vertrouwenszone. Dit geldt ook voor verkrachting en de verwoesting van huizen en bezittingen.³¹¹

In mei 2004 werd een lid van een politieke partij door ongeüniformeerde veiligheidstroepen aangehouden en in elkaar geslagen.³¹² In november 2004 werden in Abidjan diverse vrouwen verkracht en werden huizen van oppositie-aanhangers geplunderd en in brand gestoken.³¹³

Op 29 september 2004 voerden veiligheidstroepen aanvallen uit op burgers in de Gobebe-buurt en de markt van Adjamé in Abidjan.³¹⁴ Leden van de militante studentenorganisatie *Fédération estudiante et scolaire de Côte d'Ivoire* (FESCI) vielen tijdens de verslagperiode bewoners van de sloppenwijken Wassa en Blingué in Abidjan aan en zijn vermoedelijk verantwoordelijk voor de mishandeling van een lid van de communistische partij in juni 2004.³¹⁵

In 2004 zouden meer dan 50 personen om het leven zijn gekomen ten gevolge van buitensporig geweld van veiligheidstroepen, dat met name werd gepleegd bij arrestaties en pogingen tot afpersing.³¹⁶ In een aantal van deze zaken werd een onderzoek gestart.³¹⁷ De autoriteiten detineerden gedurende de verslagperiode een groter aantal politieagenten voor buitensporige geweldpleging dan voorheen. Vele incidenten blijven echter onbestraft.³¹⁸

In *Forces Nouvelles*-gebied zijn gevallen bekend van mishandeling en foltering door de FN van FPI-leden en personen met Gbagbo-sympathieën.³¹⁹ Met name MPIGO-strijders in West-Ivoorkust zouden Gendarmes, overheidsbeambten en

³⁰⁹ IRIN, Ivorian rebels hold villagers to ransom in northern sector, 25 november 2004 en IRIN, Divided by war, silenced by fear, 10 maart 2005

³¹⁰ Ibidem

³¹¹ [S/2004/697](#) en [S/2004/962](#)

³¹² US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³¹³ [S/2004/962](#)

³¹⁴ Ibidem

³¹⁵ Ibidem

³¹⁶ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³¹⁷ Ibidem

³¹⁸ Ibidem

³¹⁹ Ibidem

FPI-sympathisanten hebben aangevallen en mishandeld.³²⁰ Ook in de gevangenis in Bouna zou gemarteld worden.³²¹

3.3.8 Buitengerechtelijke executies en moorden

Zowel in regeringsgebied en in de Vertrouwenszone, als in FN-gebied is gedurende de verslagperiode sprake geweest van standrechtelijke en buitengerechtelijke executies.³²²

Een speciale onderzoekscommissie van de Verenigde Naties concludeerde in mei 2004 dat de gebeurtenissen op en na 25 maart 2004 een zorgvuldig geplande en uitgevoerde operatie van de Ivoiriaanse veiligheidsdiensten om oppositiepartijen en maatschappelijke groeperingen aan te pakken betrof.³²³ Volgens deze commissie vielen er 120 doden en stond het gebruikte geweld in geen verhouding tot de geplande demonstratie, waar geen grote dreiging van uitging.³²⁴ Er zijn onbevestigde berichten van massagraven buiten Abidjan, die later door veiligheidstroepen weer zouden zijn ontruimd.³²⁵

In Abidjan werden vier medewerkers van oppositieleider Ouattara ontvoerd. Eén van hen werd later dood teruggevonden; de anderen waren ernstig gewond door marteling.³²⁶ Leden van de FESCI worden verantwoordelijk gehouden voor de ontvoering van en moord op een vooraanstaand lid van de communistische partij in juni 2004.³²⁷ In Guiglo zou in juni 2004 een buschauffeur door zijn vermoord leden van een militie die daar burgers lastigviel zonder dat de politie of andere autoriteiten ingrepen.³²⁸

Volgens de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties is in *Forces Nouvelles*-gebied sprake van buitengerechtelijke executies. Een onderzoeksteam van ONUCI heeft het bestaan van drie massagraven in Korhogo bevestigd, waarin de lichamen liggen van tenminste 99 personen die door verstikking of geweerkogels om het leven zijn gekomen. Van sommige van hen waren de handen op de rug gebonden.³²⁹ Volgens inwoners van Korhogo zijn er tijdens en na de gewelddadige confrontatie tussen rivaliserende FN-facties in juni 2004 wel 500 mensen gedood.

---

³²⁰ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³²¹ IRIN, Divided by war, silenced by fear, 10 maart 2005

³²² [S/2004/962](#) en US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³²³ [S/2004/443](#)

³²⁴ Ibidem

³²⁵ Amnesty International, Côte d'Ivoire: the indiscriminate and disproportionate repression of a banned demonstration, 8 april 2004

³²⁶ [S/2004/962](#)

³²⁷ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³²⁸ Ibidem

³²⁹ [S/2004/697](#) en AP, Survivors tell of mass killings in rebel Ivory Coast, 7 augustus 2004

Zij spraken in dat verband van een klopjacht op aanhangers van Ibrahim Coulibaly door sympathisanten van FN-leider Guillaume Soro.³³⁰ Op de geheime VN-lijst van personen die verantwoordelijk worden gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen komt volgens journalistieke bronnen ook de naam van FN-voorman Guillaume Soro voor. Soro zou verantwoordelijk zijn voor standrechtelijke executies.³³¹

3.3.9 Doodstraf

Artikel 2 van de grondwet van 2000 verbiedt iedere sanctie waarbij een menselijk leven wordt ontnomen. Het Wetboek van Strafrecht is overigens nog steeds niet in overeenstemming gebracht met de grondwet en volgens artikel 34 kan de doodstraf nog steeds als hoofdstraf worden uitgesproken. De grondwet heeft echter voorrang boven alle andere wetten. De doodstraf werd vóór de grondwetswijziging al zeer zelden opgelegd en is nog nooit voltrokken.

3.3.10 Internationaal humanitair recht

Naast bovengenoemde mensenrechtenschendingen door de verschillende partijen, verdienen een aantal schendingen van het internationaal humanitair recht die gedurende de verslagperiode plaatsvonden specifieke aandacht. Zo heeft de FANCI in strijd met het internationaal recht gedurende de verslagperiode opzettelijk de humanitaire hulpverlening aan Noord-Ivoorkust verhinderd.³³²

In november 2004 hebben de Ivoiriaanse autoriteiten de water- en elektriciteitstoevoer aan Noord-Ivoorkust onderbroken, hetgeen in strijd is met de bepaling dat objecten die onontbeerlijk zijn voor het overleven van burgers beschermd dienen te worden.³³³

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Dienstplichtigen

Dienstplicht (*Service national*) is formeel een burgerplicht voor iedere staatsburger vanaf 18 jaar en duurt maximaal achttien maanden. De dienstplicht is gelijk voor mannen en vrouwen en kent drie varianten:

³³⁰ AP, Survivors tell of mass killings in rebel Ivory Coast, 7 augustus 2004

³³¹ AFP, Côte d'Ivoire' top government official rejects UN atrocity accusations, 29 januari 2005

³³² [S/2004/962](#) en www.icrc.org, What does humanitarian law provide for in terms of material assistance to the victims of armed conflict?

³³³ Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the protection of victims of non-international armed conflicts (Protocol II), 8 juni 1977, artikel 14

- Militaire dienstplicht, ingericht naar de behoeften van de nationale strijdkrachten,
- Aangepaste militaire dienstplicht,
- Civiele diensplicht.

Het is mogelijk om uitstel voor studie te krijgen (tot men dertig is). Eveneens kan men medisch worden afgekeurd.³³⁴

Al voor de gebeurtenissen van september 2002 zagen de Ivoiriaanse autoriteiten af van het daadwerkelijk onder de wapenen brengen van dienstplichtigen, voornamelijk om financiële redenen.

Desertie wordt bestraft volgens de artikelen 443 en volgend van het Wetboek van Strafrecht. De maximumstraffen variëren van drie maanden tot de doodstraf. Het is niet bekend of ook voor desertie geldt dat het grondwettelijk verbod op de doodstraf hierbij prevaleert (zie paragraaf 3.3.9).

3.4.2 Etnische groepen en minderheden

De bevolking van Ivoorkust is etnisch divers. Sociale discriminatie op grond van etnische afkomst komt tussen alle etnische groepen voor. Gedurende de verslagperiode hebben paramilitaire, militie- en jongerengroepen in het zuiden van Ivoorkust, dat onder gezag van de regering staat, buitenlanders en noorderlingen lastiggevallen en geïntimideerd.³³⁵ Bij wegversperringen ondervinden noorderlingen en buitenlanders meer hinder dan leden van andere bevolkingsgroepen. Gezagsdragers houden noorderlingen en buitenlanders vaak verantwoordelijk voor de hoge misdaadcijfers en voor fraude met identiteitsbewijzen.³³⁶

In Abidjan worden de wijken waarin veel noorderlingen en niet-Ivoiriaanse Afrikanen wonen (zoals Gobebe, Adjamé, Mossikro, Aklomianbla, Abobo, Ramblais, Soubré, Anyama, Port Bouet 2) geregeld binnengevallen door politie en Gendarmes. Hoewel de gezagsdragers zeggen op zoek te zijn naar wapens, vertrekken zij vaak met goederen of geld van de bewoners. Nieuwe politiecommissarissen zouden ondernemers in dergelijke wijken afpersen.³³⁷

³³⁴ Afdeling III, hoofdstuk 1 en 2, Wet nr. 95-695 van 7 september 1995 op de Militaire Dienst, Journal Officiel de la République de Côte d'Ivoire, 7 december 1995.

³³⁵ [S/2004/697](#) en US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³³⁶ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005 en *Fraternité Matin*, Sommes-nous en sécurité? Y a-t-il une politique de sécurité?, 1 september 2004

³³⁷ IRIN, Nowhere to run, but no fun hiding, 3 maart 2005; *Fraternité Matin*, Sommes-nous en sécurité? "Pour votre sécurité ne comptez pas sur la police", 3 september 2004 en Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Report of the Commission on inquiry, 29 april 2004; gevonden op [www.rfi.fr](#)

In en om het zuidelijke Gagnoa was gedurende de verslagperiode sprake van spanningen tussen leden van de Bete- en Senoufo-bevolkingsgroepen. Leden van de Senoufo werden door Bete van cacaoplantages verjaagd, waarna over en weer aanvallen met dodelijke afloop plaatsvonden. De situatie was in februari 2005 nog steeds gespannen.³³⁸

In het westelijke deel van Ivoorkust dat onder gezag van de regering staat hebben milities die president Gbagbo steunen herhaaldelijk burgers van afwijkende etnische groepen (niet-Bété) aangevallen, onder meer in Bloléquin, Guiglo en Tai.³³⁹ Eind februari 2005 viel een pro-Gbagbo-militie niet alleen een *Forces Nouvelles*-basis in het westelijke Logouale aan, maar brandde naar verluidt ook een dorp in de buurt, dat voornamelijk door Burkinezen wordt bewoond, plat.³⁴⁰

In West-Ivoorkust is geregeld sprake van geweld tussen leden van de Guere- en Yacouba-bevolkingsgroepen en tussen Ivorianen enerzijds en niet-Ivorianen anderzijds. Bij dergelijke gevechten zouden in 2004 honderden doden zijn gevallen.³⁴¹ In het gebied dat grenst aan Liberia, rond Toulépleu en Bin-Houyé, zijn de voormalig gemengde Guere-Yacouba-dorpen nu mono-etnisch.³⁴²

De terugkeer vanuit Burkina Faso van eerder verjaagde Burkinese plantagearbeiders gaat in delen van West-Ivoorkust gepaard met geweld van milities. Er is met name sprake van botsingen tussen Burkinezen en activisten van de *Union patriotique pour la résistance du grand ouest*, een onderdeel van de *Jeunes Patriotes* bestaande uit leden van de Guere-bevolkingsgroep.³⁴³ De lokale bevolking beschuldigt de Burkinezen van het steunen van de *Forces Nouvelles*.³⁴⁴ In december 2004 vonden 18 personen de dood in de buurt van Gagnoa bij een gewelddadige confrontatie tussen leden van de Bété-bevolkingsgroep en leden van andere Ivoriaanse en West-Afrikaanse bevolkingsgroepen.³⁴⁵ In juli 2004 trachtte een lokale NGO de Guere- en Burkinese bevolking in Duekoue met elkaar te verzoenen.³⁴⁶

---

³³⁸ IRIN, Civil war provokes ethnic conflict in southern cocoa villages, 2 februari 2005

³³⁹ [S/2004/962](#)

³⁴⁰ De Volkskrant, Opstandelingen Ivoorkust verwerpen vredesoverleg, 1 maart 2005; ANP, Rebellen Ivoorkust verwerpen vredesoverleg, 28 februari 2005 en IRIN, Several reported killed in Monday's clash, militia promises fresh attacks, 2 maart 2005

³⁴¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁴² ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

³⁴³ [S/2004/443](#)

³⁴⁴ [S/2003/1069](#)

³⁴⁵ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁴⁶ Ibidem

Ook rond Korhogo en Odienne, in het noorden, bestaan ernstige etnische spanningen. In Korhogo gaat het om spanningen tussen leden van de Senoufo-bevolkingsgroep en leden van de Malinké, die later in het gebied arriveerden. In Odienne willen de Malinké die al langer in de regio wonen niets weten van de Malinké die de laatste vijftig jaar vanuit Mali naar Ivoorkust zijn gekomen.³⁴⁷

Wijken in de steden hebben een duidelijk etnisch karakter en de grote politieke partijen hebben aanwijsbare etnische en regionale bases. Huwelijken tussen leden van verschillende etnische groepen zijn – met name in de stedelijke gebieden – wel steeds gebruikelijker.³⁴⁸

In september 2004 gaf president Gbagbo het startsein voor een ‘Comité d’écoute’, dat een gewillig oor wil bieden aan klachten van niet-Ivoriaanse West-Afrikanen die in Ivoorkust verblijven. Sindsdien is geen informatie meer voorhanden gekomen over het functioneren van dit comité, waarin West-Afrikanen en regeringsvertegenwoordigers zitting hebben.³⁴⁹

3.4.3 Vrouwen en meisjes

De grondwet garandeert de gelijkheid van man en vrouw. In praktijk is de positie van vrouwen in Ivoorkust echter ondergeschikt aan die van de man. Ondanks een progressief regeringsbeleid worden vrouwen gediscrimineerd op onder meer de arbeidsmarkt, bij het verkrijgen van leningen en in erfkwesties. Diverse vrouwenorganisaties maken zich sterk voor een verbetering van de positie van de vrouw.³⁵⁰

Vrouwenmishandeling wordt door rechtbanken en de politie doorgaans gezien als huiselijk probleem. Slachtoffers van mishandeling en verkrachting worden vaak genegeerd als zij hun toevlucht zochten tot de politie. Aangifte is wel mogelijk, al weerhoudt sociale druk van de familie vrouwen er vaak van te volharden in een ingediende klacht. Het ministerie van Vrouwen-, Gezins- en Kinderzaken, met zijn Nationale Comité ter bestrijding van Geweld jegens Vrouwen, maakt zich samen met ngo's sterk voor de verbetering van opvangmogelijkheden voor vrouwen. In Abidjan bestaan meerdere opvangcentra voor mishandelde vrouwen. Het Nationale Comité ter bestrijding van Geweld jegens Vrouwen en Kinderen heeft een telefonische hulplijn en zoekt opvangmogelijkheden voor mishandelde

³⁴⁷ ICG, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

³⁴⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁴⁹ Letter dated 20 september 2004 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2004/748, 20 september 2004

³⁵⁰ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

vrouwen. Ook meisjes op de vlucht voor gedwongen huwelijken of genitale verminking kunnen hun toevlucht zoeken bij het Comité.³⁵¹

Genitale verminking

Hoewel genitale verminking (FGM, *female genital mutilation*) in 1998 bij wet verboden werd, komt dit nog steeds voor. Hoewel het aantal verminkingen afneemt, is ongeveer zestig procent van de Ivoriaanse vrouwen besneden.³⁵² In het algemeen komt deze praktijk voor onder de plattelandsbevolking in het noorden en westen; in mindere mate in het centrale deel van het land. Veel ouders in de steden laten hun dochters in het dorp van herkomst besnijden. Genitale verminking wordt meestal uitgevoerd bij jonge meisjes of bij meisjes in hun puberteit.³⁵³

Volgens de wet van 18 december 1998 wordt het toebrengen van schade aan het vrouwelijke geslachtsorgaan door gedeeltelijke of gehele verwijdering, uitsnijding, desensibiliseren of op een andere wijze die schadelijk is voor de gezondheid van de vrouw, bestraft met een gevangenisstraf van één tot vijf jaar en een boete van 360.000 tot twee miljoen frank CFA (ongeveer 540 tot 3.000 euro³⁵⁴). Indien het slachtoffer komt te overlijden is de gevangenisstraf vijf tot twintig jaar. Indien de ingreep door een arts is verricht mag deze zijn beroep gedurende maximaal vijf jaar niet uitoefenen.³⁵⁵

Het Nationale Comité ter bestrijding van Schadelijke Traditionele Gebruiken probeert traditionele leiders bewust te maken van de gevolgen van FGM. In juli 2004 werd in Abidjan een toneelstuk tegen FGM opgevoerd. De islamitische ngo van imam Djiguiba voerde gedurende de verslagperiode in Abidjan, Yamoussoukro en Dabou campagnes tegen Aids, FGM en gedwongen huwelijken. In augustus 2004 liet het Nationale Comité ter bestrijding van Geweld jegens Vrouwen en Kinderen twee personen die FGM uitvoeren arresteren en diende een aanklacht tegen hen in. De stand van zaken met betrekking tot vervolging in deze zaken is niet bekend.³⁵⁶

Ondanks deze arrestaties is het vaak niet mogelijk om effectief de bescherming van de overheid in te roepen tegen genitale verminking; zeker gezien het feit dat FGM voornamelijk in het noorden voorkomt, waar centraal overheidsgezag nagenoeg ontbreekt. In het zuiden behoort opvang van gevluchte meisjes, zeker

---

³⁵¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁵² Ibidem

³⁵³ Ibidem

³⁵⁴ Het gemiddelde jaarinkomen in Ivoorkust bedraagt US\$660 (BBC News, Country profile Ivory Coast, 18 december 2004).

³⁵⁵ U.S. Department of State, Côte d'Ivoire: Report on Female Genital Mutilation (FGM) or Female Genital Cutting (FGC), 1 juni 2001 en US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁵⁶ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

gezien de huidige politieke- en veiligheidssituatie, niet tot de prioriteiten, al bestaan er in Abidjan wel opvangcentra (zie boven).

Voor informatie over seksuele uitbuiting wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht van april 2004. Er is geen nieuwe informatie voorhanden.

3.4.4 Alleenstaande minderjarigen

Ivoorkust is op grond van artikel 28 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, dat Ivoorkust in 1990 geratificeerd heeft, verplicht basisonderwijs gratis aan te bieden en een leerplicht in te stellen. De leerplicht geldt voor leerlingen tot 16 jaar.³⁵⁷

Vóór september 2002 werd echter op slechts enkele plaatsen gratis onderwijs aangeboden, en er zijn geen gevallen bekend van dwingende maatregelen tegen ouders die hun kinderen niet naar school hebben gestuurd. Volgens onderzoek uit 2002 ging 73 procent van de jongens en 61 procent van de meisjes tussen de zes en zeventien jaar oud naar school.³⁵⁸ Vanwege de burgeroorlog hebben op dit moment echter honderduizenden kinderen geen toegang tot het onderwijs, waarvan de meerderheid leeft in gebieden die door de *Forces Nouvelles* worden bestuurd.³⁵⁹

De minimumleeftijd voor lichte arbeid in de landbouw is 12 jaar. 12- tot 14-jarigen moeten toestemming hebben van hun ouders om in de landbouw te werken, en mogen per dag niet langer werken dan vier en een half uur. De minimumleeftijd voor overige werkzaamheden is 14 jaar. Het ministerie van Arbeid houdt toezicht op de minimumleeftijd van werknemers in de grote bedrijven in de formele sector, maar besteed weinig aandacht aan de kleinere ondernemingen in de informele sector.³⁶⁰ Het aantal gevallen van kinderarbeid is toegenomen sinds het begin van de politieke crisis in 2002.³⁶¹

In de steden bestaan grote groepen straatkinderen. In 2002 zou het gaan om 215.000 straatkinderen, waarvan 50.000 in Abidjan zouden verblijven. Er is een samenwerkingsverband van ngo's dat kinderen huisvest in opleidingscentra, waar zij beroepsonderwijs krijgen. Volgens het ministerie van Familie-, Vrouwen- en Jeugdzaken zou de voorkeur van de straatkinderen niet naar deze opleidingscentra uitgaan, aangezien zij op straat meer geld kunnen verdienen en zich aan minder

---

³⁵⁷ U.S. Department of Labor (Bureau of International Labor Affairs), Côte d'Ivoire, www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm.

³⁵⁸ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁵⁹ S/2004/3

³⁶⁰ U.S. Department of Labor, www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm.

³⁶¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

regels hoeven te houden.³⁶² Nadere gegevens over deze of andere opvangmogelijkheden zijn niet voorhanden.

4 Migratie

4.1 Migratiestromen

In Ivoorkust bevinden zich ongeveer 46.000 vluchtelingen, die bijna allemaal afkomstig zijn uit Liberia.³⁶³ Het aantal Liberiaanse vluchtelingen in Ivoorkust is met tienduizenden afgenomen sinds Liberia in rustiger vaarwater is gekomen en in oktober 2004 een UNHCR-repatriëringsprogramma van start ging.

De overgebleven Liberianen bevinden zich vrijwel allemaal in het westen van Ivoorkust.³⁶⁴ De betrekkingen tussen de Liberiaanse vluchtelingen en de lokale gemeenschappen, die in de afgelopen jaren slecht waren, zijn bijna overal verbeterd na informatiecampagnes van UNHCR in 2003. Niettemin worden de Liberianen door sommige politici en lokale groeperingen soms nog vijandig behandeld vanwege vermeende betrokkenheid bij de strijdende partijen.³⁶⁵ Om onduidelijkheid over de identiteit van de vluchtelingen, en daarmee beschuldigingen van gewapende activiteiten, te voorkomen, tracht UNHCR hen opnieuw te registreren en van nieuwe documenten te voorzien.³⁶⁶ Ook president Gbagbo heeft de intentie uitgesproken de bewegingsvrijheid van vluchtelingen te vergroten door goede documentatie.³⁶⁷

In juni 2004 berichtte Amnesty International dat vluchtelingen die in Abidjan verbleven werden mishandeld en lastiggevallen door veiligheidstroepen die hen verweten pro-FN te zijn.³⁶⁸

Volgens de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties vormt de aanwezigheid van Liberiaanse MODEL-strijders in West-Ivoorkust (met name in Tabou, Guiglo en het vluchtelingenkamp Nicla) een bron van zorg.³⁶⁹ UNHCR geeft aan dat de fragiele veiligheidssituatie in *Forces Nouvelles*-gebied en in West-Ivoorkust een belemmering vormt voor adequate hulpverlening aan de vluchtelingen in deze gebieden.³⁷⁰ Veiligheidstroepen hebben gedurende de verslagperiode

---

³⁶² US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁶³ UNHCR Global Appeal 2005,- Côte d'Ivoire, december 2004

³⁶⁴ [S/2004/443](#)

³⁶⁵ [S/2004/697](#)

³⁶⁶ IRIN, Tensions in Côte d'Ivoire affect UNHCR refugee registration, 3 maart 2005

³⁶⁷ UNHCR News Stories, Lubbers ends West African trip in Côte d'Ivoire, 7 februari 2005

³⁶⁸ Amnesty International, Côte d'Ivoire: fear for safety/ill-treatment, 10 juni 2004

³⁶⁹ [S/2004/443](#)

³⁷⁰ UNHCR Global Appeal 2005,- Côte d'Ivoire, december 2004

identiteitskaarten van vluchtelingen vernietigd en vluchtelingen zonder reden gedetineerd en in een enkel geval mishandeld.³⁷¹

Tegelijkertijd bevinden zich in Guinee 10.000 Ivoiriaanse vluchtelingen. Ook Liberia telt 10.000 gevluchte Ivorianen.³⁷² Na de regeringsaanval op FN-gebied in november 2004 kwamen er in enkele weken tijd 19.000 Ivoiriaanse vluchtelingen in Liberia bij, van wie vele inmiddels weer naar Ivoorkust zijn teruggekeerd.³⁷³ De vluchtelingen die nog in Liberia verblijven zijn veelal opgenomen in de huizen van de lokale bevolking. De registratie van en hulpverlening aan hen wordt bemoeilijkt door de slechte toegankelijkheid van het gebied³⁷⁴. Aan de Ivoiriaanse zijde van de grens met de Liberiaanse plaats Butuo zouden aanhangers van president Gbagbo, onder wie niet-Ivorianen, wegversperringen hebben opgeworpen³⁷⁵. Bij de grens met Mali zouden in november 2004 duizenden Ivorianen die op de vlucht waren geslagen zijn tegengehouden.

Burkina Faso schortte de behandeling van Ivoiriaanse asielaanvragen in augustus 2004 op, na beschuldigingen van de Ivoiriaanse president Gbagbo dat het buurland leden van de Ivoiriaanse oppositie steunt. Het is niet bekend of Burkina Faso inmiddels weer Ivoiriaanse asielaanvragen accepteert.

Sinds het begin van de Ivoiriaanse burgeroorlog in september 2002 zijn volgens cijfers van de VN 500.000 immigranten die in Ivoorkust verbleven gevlucht naar Burkina Faso, Mali en Guinee.³⁷⁶

4.2 Opvang van ontheemden en terugkerenden

De schattingen van het aantal ontheemden in Ivoorkust lopen sterk uiteen. Volgens CARE International waren er in februari 2005 in Ivoorkust 355.000 ontheemden, van wie zich 120.000 in Abidjan bevinden.³⁷⁷ UNHCR houdt het echter op ruim 38.000 ontheemden.³⁷⁸

---

³⁷¹ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005
³⁷² UNHCR Global Appeal 2005,- Côte d'Ivoire, december 2004
³⁷³ UNHCR News Stories, Ivorian refugees arrivals in Liberia reach 13,000, 17 november 2004; IRIN, Ivorian refugees start trickling home – UNHCR, 29 november 2004 en AFP, Le flot d'Ivoriens fuyant au Liberia s'est ralenti, selon le HCR, 23 november 2004
³⁷⁴ AFP, L'aide humanitaire aux Ivoriens réfugiés au Liberia difficile, 16 november 2004 en IRIN, By canoe or by foot, thousands of Ivorians arrive in search of safety, 22 november 2004
³⁷⁵ AFP, Redoutant une reprise des combats, les réfugiés ivoiriens ont tout quitté, 13 november 2004
³⁷⁶ IRIN, Life on the run for Ivorian IDPs, 18 februari 2005
³⁷⁷ Ibidem
³⁷⁸ UNHCR Global Appeal 2005,- Côte d'Ivoire, december 2004

Deze uiteenlopende cijfers zijn waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de meeste ontheemden niet in opvangkampen wonen, maar onderdak vinden bij familie of kennissen.. De meeste ontheemden zijn afkomstig uit het noorden van het land. Bijna 40 procent van de Ivoiriaanse ontheemden is onder de 15 jaar oud.³⁷⁹ In Guiglo bevindt zich een ontheemdenkamp waar zich 4000 Burkinezen bevinden die doorgaans in Ivoorkust zijn geboren, maar niet over de Ivoiriaanse nationaliteit beschikken. Vanwege etnische spanningen met de lokale bevolking durven zij niet terug te keren naar hun oorspronkelijke Ivoiriaanse woonplaats.³⁸⁰ In november 2004 sloegen een paar duizend inwoners van Noord-Ivoorkust op de vlucht naar het gebied ten zuiden van de Vertrouwenszone, toen het leger aanvallen uitvoerde op stellingen van de *Forces Nouvelles*. Deze ontheemden werden ondersteund door het ICRC.³⁸¹

UNHCR schat dat er ongeveer 25.000 teruggekeerde Ivoiriaanse vluchtelingen zijn in het land.³⁸² Uit veiligheidsoverwegingen biedt UNHCR slechts rond Bloléquin en in zeer beperkte mate reïntegratiesteun aan deze terugkerenden.³⁸³

4.3 Opvang in de regio

Er is geen sprake van noemenswaardige geformaliseerde opvang in de regio.

4.4 Beleid andere Europese landen

Zwitserland

Zwitserland heeft de behandeling van Ivoiriaanse asielaanvragen tussen 4 november 2004 en 9 februari 2005 als laatste prioriteit behandeld. Voor personen uit Noord- en West-Ivoorkust wordt per individu bekeken of er een verblijfsalternatief is in Zuid-Ivoorkust. Terugkeer van afgewezen Ivoiriaanse asielzoekers uit Zuid-Ivoorkust wordt aanvaardbaar geacht en vindt daadwerkelijk plaats. Bij terugkeer wordt rekening gehouden met geografische en etnische afkomst en met persoonlijke (gezondheids-)omstandigheden.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk heeft geen speciaal beleid voor (bepaalde categorieën) Ivoiriaanse asielzoekers. Elke asielaanvraag wordt individueel beoordeeld, waarbij met extra aandacht wordt gekeken naar etnische kwesties (Noord-Zuid/Christen-Moslim), naar genitale verminking, naar gevangenisomstandigheden en naar

---

³⁷⁹ IRIN, Life on the run for Ivorian IDPs, 18 februari 2005

³⁸⁰ US Department of State, Country reports on human rights, 28 februari 2005

³⁸¹ ICRC, Côte d'Ivoire: distribution of emergency aid, 17 december 2004

³⁸² UNHCR Global Appeal 2005,- Côte d'Ivoire, december 2004

³⁸³ Ibidem

vooraanstaande RDR- en FN-leden. Terugkeer van afgewezen asielzoekers naar Ivoorkust wordt per geval bekeken en vindt daadwerkelijk plaats voor die personen voor wie terugkeer veilig wordt geacht.

Er is geen informatie beschikbaar over het beleid van andere Europese landen.

4.5 Activiteiten van internationale organisaties

Een groot aantal VN-organisaties, zoals UNHCR, het Wereldvoedselprogramma (WFP), UNICEF, de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Wereldvoedsel- en Landbouworganisatie (FAO) is actief in Ivoorkust. Daarnaast zijn onder andere de volgende internationale en niet-gouvernementele organisaties actief: ICRC, Artsen Zonder Grenzen, CARE International, Save the Children en Caritas.

Het ICRC is met vier kantoren vertegenwoordigd in Ivoorkust (in Abidjan, Bouaké, Korhogo en Man), en had (begin 2005) 38 uitgezonden en 178 lokale medewerkers in dienst, naast 200 vrijwilligers van de nationale Rode Kruisvereniging die verspreid zijn over 44 lokale afdelingen. Het ICRC bezoekt regelmatig gevangenen. Ook probeert het familieleden, in het bijzonder alleenstaande minderjarigen, weer met elkaar in contact te brengen. Totdat de openbare diensten weer functioneren, verzorgt het Rode Kruis voorzieningen op het gebied van gezondheid en toegang tot veilig drinkwater. Het ICRC probeert de burgerbevolking zoveel mogelijk te beschermen door mogelijke schendingen van het humanitair recht te onderzoeken en waar nodig vertrouwelijke demarches bij de respectieve partijen te ondernemen. Daarbij geeft het ICRC aan alle partijen voorlichting over het humanitair recht. Voorts heeft het ICRC een aantal malen bemiddeld bij de uitwisseling van krijgsgevangenen door het regeringsleger en de *Forces Nouvelles*.³⁸⁴

Gedurende de verslagperiode was sprake van geweld tegen en het hinderen van medewerkers van de Verenigde Naties. De Ivoriaanse autoriteiten grepen hierbij niet of niet tijdig in.³⁸⁵ President Gbagbo veroordeelde niettemin in juni 2004 alle aanvallen op Franse burgers en op VN-personeel, waarbij hij deze betitelde als 'bondgenoten in het vredesproces'.³⁸⁶

³⁸⁴ ICRC, Update: Côte d'Ivoire, 25 november 2003 en ICRC, The ICRC in Côte d'Ivoire op www.icrc.org

³⁸⁵ [S/2004/443](#) en [S/2004/697](#)

³⁸⁶ [S/2004/697](#)

5 Samenvatting

De politieke situatie in Ivoorkust stond gedurende de verslagperiode, die loopt van mei 2004 tot en met medio maart 2005, in het teken van de haperende en stagnerende implementatie van het vredesakkoord van Linas-Marcoussis en van diverse pogingen van internationale bemiddeling. Er was sprake van oploeiend geweld en van vreemdelingenhaat jegens zowel (nazaten van) Afrikaanse immigranten uit de buurlanden als Franse en andere westerse buitenlanders. De bemiddelende rol van de Zuid-Afrikaanse president Mbeki, die namens de Afrikaanse Unie de taak van het in Ivoorkust omstreden Frankrijk heeft overgenomen, heeft tot dusverre geen doorbraak opgeleverd in de verdeeldheid tussen (de entourage van) president Gbagbo en de *Forces Nouvelles*.

De op 4 juli 2003 tussen de *Forces Nouvelles* en het regeringsleger overeengekomen wapenstilstand heeft gedurende de verslagperiode niet standgehouden. Tussen mei 2004 en maart 2005 is sprake geweest van constante spanningen en enkele heftige uitbarstingen van geweld. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties noemde de algemene veiligheidssituatie in Ivoorkust tussen maart en juni 2004 ‘gevaarlijk fragiel’ en ‘gespannen’. Tussen begin september en half oktober 2004 trad enige ontspanning op.

Daarna escaleerde de situatie, met als dieptepunt de aanvallen van het regeringsleger op *Forces Nouvelles*-stellingen in november 2004, waarbij ook een Franse *Licorne*-basis werd gebombardeerd. Deze aanvallen werden gevolgd door de vernietiging van de Ivoriaanse luchtmacht door de Fransen, gewelddadige confrontaties tussen *Licorne* en ONUCI enerzijds en *Jeunes Patriotes* anderzijds en aanvallen van *Jeunes Patriotes* op oppositiedoelen, Fransen en andere westerlingen. Duizenden westerlingen werden gerepatrieerd; ambassades sloten al dan niet tijdelijk hun deuren en humanitaire hulpverlening werd bemoeilijkt.

Sinds het geweld van begin november 2004 is de situatie in Abidjan kalm, maar onzeker. Nog in februari 2005 sprak de VN-vredesmacht ONUCI zijn zorgen uit over de verhoogde onveiligheid in Abidjan en enkele andere, niet bij name genoemde steden. Eind februari 2005 voerde het regeringsleger opnieuw een aanval uit op *Forces Nouvelles*-gebied (in Logouale, nabij Duékoué). Tijdens de verslagperiode was wederom sprake van geweld tussen de *Forces Nouvelles*-facties van Guillaume Soro enerzijds en Ibrahim Coulibaly anderzijds. Dit had zijn weerslag op de veiligheidssituatie in FN-gebied.

Gedurende de verslagperiode was in heel Ivoorkust, maar met name in het westen, sprake van etnische spanningen tussen allerlei bevolkingsgroepen. *Jeunes Patriotes* en sommige gezagsdragers hebben het in het bijzonder gemunt op noorderlingen en buitenlanders.

In heel Ivoorkust vinden ernstige mensenrechtenschendingen plaats, zowel in regeringsgebied als in de Vertrouwenszone en *Forces Nouvelles*-gebied. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties noemde de mensenrechtensituatie in Ivoorkust in december 2004 ‘verslechterend’ en een kwestie van zeer ernstige zorg. Er was gedurende de verslagperiode in zowel regerings- als *Forces Nouvelles*-gebied en de Vertrouwenszone sprake van willekeurige arrestaties, van illegale en *incommunicado* detentie, van foltering en verkrachting, van standrechtelijke en buitengerechtelijke executies, van verwoesting van huizen en bezittingen en van beperking van de bewegingsvrijheid. In Ivoorkust heerst een cultuur van straffeloosheid jegens mensenrechtenschendingen. Voorbeelden van mensenrechtenschendingen in de periode na 2002 die volgens berichten in de media in een geheim rapport van de Onafhankelijke Onderzoekscommissie van de VN worden aangehaald, bevestigen dit zorgwekkende beeld.

Literatuurlijst

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Africa Confidential

African Union, Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council, 10 januari 2005

African Union, Report of the Interim Chairperson of the Commission on the Status of AU Treaties, EX/CL/36 (III), 17 juni 2003.

African Union, Report of the Chairperson of the Commission on the Situation in Côte d'Ivoire, PSC/PR/3 (V), 13 april 2004

Agence France-Presse

Algemeen Nederlands Persbureau

Amnesty International, Côte d'Ivoire/Fear for safety/Death threats, 4 mei 2004

Amnesty International, Côte d'Ivoire: fear for safety/ill-treatment, 10 juni 2004

Amnesty International, Côte d'Ivoire: the indiscriminate and disproportionate repression of a banned demonstration, 8 april 2004

Associated Press

BBC News

Central Intelligence Agency, The World Factbook - Côte d'Ivoire, 2002

Central Intelligence Agency, The World Factbook - Côte d'Ivoire, 2003

Central Intelligence Agency, The World Factbook - Côte d'Ivoire, 2004

Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, Child Soldier Use 2003

Committee to protect journalists

Deutsche Presseagentur

Economist Intelligence Unit, Country Report Côte d'Ivoire, december 2003

Economist Intelligence Unit, Country Report Côte d'Ivoire, september 2004

Economist Intelligence Unit, Country Report Côte d'Ivoire, december 2004

Fraternité Matin

Grondwet van de Republiek Ivoorkust, wet nr. 2000-513 van 1 augustus 2000

Human Rights Watch, Accountability for serious human rights crimes key to resolving crisis, oktober 2004

Human Rights Watch, Côte d'Ivoire: Militias Commit Abuses With Impunity, 27 november 2003.

Human Rights Watch, Côte d'Ivoire, Human rights violations in Abidjan during an opposition demonstration – march 2004, oktober 2004

ICRC, Côte d'Ivoire – Bulletin no. 1, 22 november 2004

ICRC, Update: Côte d'Ivoire, 25 november 2003

Integrated Regional Information Network (IRIN), informatievoorziening OCHA, VN

Inter Press Service

International Crisis Group (ICG), Africa Report No. 72, Côte d'Ivoire: "The War Is Not Yet Over", 28 november 2003

International Crisis Group, Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004

Jeune Afrique/L'Intelligent

K. Green, Dyula, in: Muslim Peoples. A World Ethnographic Survey (R.V. Weekes ed.), 1984

Le Patriote

Library of Congress, Country Studies - Ivory Coast

New African, The French connection, december 2004

NRC Handelsblad

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the protection of victims of non-international armed conflicts (Protocol II)

Radio France Internationale

Reuters

Trouw

U.S. Department of Labor (Bureau of International Labor Affairs), Côte d'Ivoire, www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm

U.S. Department of State, Côte d'Ivoire: Report on Female Genital Mutilation (FGM) or Female Genital Cutting (FGC), 1 juni 2001

U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2003 – Côte d'Ivoire, december 2003

U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2004- Côte d'Ivoire, 15 september 2004

U.S. Department of State, Country reports on human rights practices- Côte d'Ivoire, 26 februari 2005

US State Department, Background note: Côte d'Ivoire, januari 2005

De Volkskrant

Wet nr. 95-695 van 7 september 1995 op de Militaire Dienst, Journal Officiel de la République de Côte d'Ivoire, 7 december 1995

World Bank, World Development Report 2004

Publicaties van de Verenigde Naties

Comité inzake het Internationale Verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD), Côte d'Ivoire – Reports submitted by State Parties under Article 9 of the Convention, CERD/C/382/Add.2, 1 oktober 2002

Commission on Human Rights, Report of the High Commissioner for Human Rights- Situation of human rights and fundamental freedoms in Liberia, E/CN.4/2004/5, 8 augustus 2003

First report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire S/2003/801, 8 augustus 2003

First report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/443, 2 juni 2004

Letter dated 17 december 2004 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2004/976, 17 december 2004

Letter dated 20 september 2004 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2004/748, 20 september 2004

Letter dated 27 January 2003 from the Permanent Representative of France to the United Nations addressed to the President of the Security Council, S/2003/99, 27 januari 2003

OCHA, Crisis in Côte d'Ivoire situation reports

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Report of the Commission on inquiry on the events connected with the march planned for 25 March 2004 in Abidjan, Geneva, 29 april 2004; gevonden op Radio France International (www.rfi.fr)

ONUCI Communiqué de presse, L'ONUCI préoccupée par la montée de l'insécurité, 9 februari 2005

Report of the Secretary-General on Children and armed conflict, A/58/546-S/2003/1053, 10 november 2003

Report of the Secretary-General on Children and armed conflict, S/2005/72, 9 februari 2005

Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire submitted pursuant to Security Council resolution 1514 (2003) of 13 November 2003, S/2004/3, 6 januari 2004

Report of the Security Council mission to West Africa, 20-29 juni 2004, S/2004/525, 2 juli 2004

Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Ambeyi Ligabo, E/CN.4/2005/64/Add.2, 1 november 2004

Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1528, 27 februari 2004

Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1572, 15 november 2004

Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1584, 1 februari 2005

Second report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire, S/2003/1069, 4 november 2003

Second report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/697, 27 augustus 2004

Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/12, 30 april 2004

Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/17, 25 mei 2004

Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/29, 5 augustus 2004

Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/42, 6 november 2004

Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/48, 16 december 2004

Third progress report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/962, 9 december 2004

UN Press Releases

UNHCR Global Appeal 2005- Côte d'Ivoire, december 2004

UNHCR, News stories

United Nations Security Council Press Release, Security Council committee on Côte d'Ivoire begins work, draws attention to arms embargo imposed by resolution 1572, SC/8261, 6 december 2004

Websites

www.allafrica.com

www.ethnologue.com

www.icrc.org

www.reliefweb.org

www.unhchr.ch

www.unhcr.ch

I Kaart van Ivoorkust³⁸⁷

387

De weergave van grenzen en namen op deze kaart en de gebruikte benamingen dienen niet te worden opgevat als een bevestiging of aanvaarding daarvan door het Koninkrijk der Nederlanden.

II Kaart van de “Vertrouwenszone”

